Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлоьо

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 12 ДЕКАБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 149 (7495). ★ Мах 3 коп.

ДУВЦАШ ДАР ВIАШИ ДИКАГIА КХЕТАДАРА

ВАШИНГТОН, 10 декабрь. (ТАСС спец. корр.). Кхаьрача дийнахьа укхаза КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев вIашагIкхийтар США конгресса лидерашца.

Конгрессменашка цIо аьлар:

ДукхагIболча советски наха чIоагIа лов вайна юкъера гIулакхаш дикагIча оагIорахьа тоаде, хIаьта из хилар ловш я американски общественость а. Цхьабакъда, наха хилча бакъахьа хеташ дола уж хIамаш политически институша, цу даькъе лоархIамегIйолча конгрессон Лакхехьарча Советон, СССР правительствас а США администрацес а кхета ца дой, из процесс еззача бесса дегIайоагIаргьяц.

Вайна тIаулл Iалаьмате боккха бехктокхам, вай халкъашта хьалхашка илла ца Iеш, — дерригача дуненна лов вайна юкъера гIулакхаш тоадалар, белгалдаькхар советски кулгалхочо.

Конгресса лидераша баркал аьлар цIенача дег тIара къамаьл даьча М. С. Горбачевна, хIаьта цига хIама къайла ца хьош дийцар советско-американски отношенеех а дунен тIарча хьалах а дола геттара лоархIаме дешаш.

* * *

Цу дийнахье КIайча цIен Оваьлни кабинете М. С. Горбачевнен США Президента Р. Рейганан юкъе къамаьл хилар.

Кхаьрача дийнахьа М. С. Горбачева сийна США паччахьалкхен секретара Дж. Шульца госдепартаменте шу оттадир.

Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл деш Дж. Шульца аьлар: Кхы а гуччахьа, пайда дукхагIа хьабаргболча тайпара, кхы а стабильнегIен конструктивнегIен гIулакхаш леладе хьажа деза вай. Хувцамаш хулача укх хана дунен халкъашта юкъера отношенеш шоайла чоалхане ювзаенна хиларо халагIча хьал тIа оттаду вай шин мехка юкъе хьаувтта дешаш къестаделга. Цхьабакъда, вIаши цхьана гIулакхаш леладара кердача формаша керда таронаш хьаелл воайла гIулакхаш леладара а прогрессана а.

Ше къамаьл деш М. С. Горбачева аьлар: Ше тIемаш даь яьнналга кхетадаьд адамлено. ЦIаккха, хургдоацаш тIемаш дIадаха дезаш хилар.

Дунен шин тIемо а боккха бала качбеллача «шийлача тIемо» а миллионаш нах боабаьчен хIанз боабеш латтачен «зIамигача тIемаша» а даьр шортта кхоачамболаш да авантюризмах, амбициозностах, кхычар хьашташ а бокъонаш а теркал ца ярах, долаш дар, шоашта хилча бакъахьа хетар хьахаржа, маьлха кIал шоай моттиг хьалаца дерригача халкъий законни бокъо хилар теркалде ца ларахи ца харахи дIабенна мах.

Долче, уж я ерригача замай гуманистий идеалаш — машара кортамукъален идеалаш, хIара сага вахар мел лоархIаме да кхетадар практически политика ларде хила деза яхалга.

* * *

М. С. Горбачев вIашагIкхийтар США керттерча массови информаце средствай кулгалхошца. Цига дакъа лаьцар йоккхагIйолча телевизионни компаней, информационни агентствай, газетий, журналий, издательствай керттерча редактораша, директораша, уж карарша.

* * *

Кхаьрача дийнахьа сарахьа советски посольстве США Президента Р. Рейгана сийна шу оттадир М. С. Горбачева.

Ше къамаьл деш М. С. Горбачева аьлар: Вай теркама юкъ-моттиге латт советско-американски отношеней санна, дунен политика а эггара йоккхагIйола проблемаш.

Цхьабакъда, цунца цхьана дувцаш дар вIашка ца доагIаш моттигаш а юс.

ХIаьта из кхетадеш а да. ХIана аьлча, вай тIаэцача решенеша, вай кхоачаргдолча итогаша дунен кхелашта гола тоха тарлу. Цох да тахан дувцар. Цох латт вай шинне бехктокхам.

ХIаьта ядерни герз доацача тха идеях аьлча, из, оаха кхетадечох, Америка общественни уйланна гарга я.

Дуне вIащи тийша, дукхача даькъе бIарчча цаI да алхха ядерни туржаIо цхьаккха кIалхарвоалийтаргвоацандаь хиина ца Iеш. ХIара шера йоккхагIа хулаш латт таронней къелай юкъера юкъ. Из проблема къоастаелга — хIанзара дуне хIалак ца хилийтара керттера декхар.

* * *

Цул тIехьа къамаьл дир Президента Р. Рейгана.

Укх вIашагIкхетаре дукха хIама де карагдаьннад вайна — керда никъ хьабелла соглашени яьй, белгалдаькхар цо. Духхьашха цIенъяь дIайоаккх американски а советски а ядерни герзий бIарчча класс.

Вай массаза а доккхал даьд воай реализмах, цхьаккха иллюзи йоацаш шин мехка керте латтараш вIашагIкхетарга кхачарах, вай политически системашта ларде ухка маьхалений маIанах йола вайна юкъера башхалонаш къайлаяхьа а ца гIерташ.

М. С. ГОРБАЧЕВ США-ра ДIАВАХАР

ВАШИНГТОН, 11 декабрь. (ТАСС спец. корр.). М. С. Горбачев ерача дийнахьа Вашингтонера цIава араваьлар. Из Америка ВIашагIкхийттача Штаташка официальни визитагIа ваха вар.

Моттигерча ханах 20 сахьат даьннад. Эндрюс яхача аэропорте урагIъяхийтай Советски Союза а ВIашагIкхийттача Штатий а паччахьалкхений байракхаш. Летни майда тIа сийлен ха дIаоттадаьд. Хьахоз луш йола артиллерийски салют — 21 залп.

Самолета трапа юххе КПСС ЦК Генеральни секретари цун сесаги накъабоахаш ба США Вице-президент Дж. Буши цун сесаги, КIайча цIен а паччахьалкхен департамента а официальни викалаш.

Царна бераша зизай курсаш лу.

М. С. Горбачевца цхьана цIабахка арабаьлар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкащцарча гIулакхий министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь А. Н. Яковлев, КПСС ЦК секретарь А. Ф. Добрынин, СССР Министрий Совета Председатела заместитель В. М. Каменцев, СССР оборона Министра хьалхара заместитель С. Ф. Ахромеев, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. С. Черняев.

Хьаьший накъабоахачарна юкъе бар посолаш: США-ра СССР — Ю. В. Дубинин, СССР-ра США — Дж. Мэтлок.

Мотоциклистий сийлен эскорто накъа а йоаккхаш автомашиний кортеж аэропорте дIайодача хана М. С. Горбачевга моаршал кхайкадеш бар Вашингтоне баха нах.

М. С. ГОРБАЧЕВ БЕРЛИНЕ КХАЧАР

БЕРЛИН, 11 декабрь. (ТАСС). Тахан Варшавски Договора паччахьалкхенийдоакъашхой кулгалдеча деятелий вIашагIкхетаре дакъа лацар духьа Берлине кхаьчав КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев. Иштта цунца цига кхаьчар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкащцарча гIулакхий министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь А. Н. Яковлев, КПСС ЦК секретарь А. Ф. Добрынин, СССР Министрий Совета Председатела заместитель В. М. Каменцев, СССР оборона министра хьалхара заместитель С. Ф. Ахромеев, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. С. Черняев.

Аэродроме М. С. Горбачевна накъабаьхкабар СЕПГ ЦК Генеральни секретарь, ГДР Паччахьалкхен Совета Председатель Э. Хонеккер, СЕПГ ЦК Политбюро членаш — ГДР Министрий Совета Председатель В. Штоф, ГДР халкъа палата президент Х. Зиндерман, Х. Аксен, Х. И. Беме, И. Герман, Х. Делус, Х. Кесслер, Г. Клайбер, Э. Кренц, В. Кроликовский, З. Лоренц, Э. Мильке, Г. Миттаг, Э. Мюкенбергер, А. Нойман, Г. Тиш, В. Фельфе, К. Хагер, Г. Шабовский, В. Эберляйн, В. Яровинский, СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидаташ В. Вальде, И. Ланге, Г. Мюллер, М. Мюллер, иштта кхыбола официальни нах.

Накъабаьхкачарна юкъе бар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР оборона министр Д. Т. Язов, КПСС ЦК секретарь В. А. Медведев. Варшавски договора паччахьалкхений-доакъашхой ВIашагIтехача Герзащцарча Низий главнокомандующи, Советски Союза Маршал В. Г. Куликов, ГДР-ра СССР посол В. И. Кочемасов.

ДАИМ ХИЛБА МАШАР!

Дог хьеста итогаш

Сона дагадагIац тIема шераш. Бакъда, цо тIабена бала хIанз а тIехьа хоалуш ба дукхача советски наьха дезалашка. ВIалла тIом бIарга ца байнача саго а кхетадергда мел туржаI дахьаш ба ядерни тIом. Из дика кхетаду Лаьтта мел дахача адамаша. Ядерни тIем тIа котваьннари нйшари хургвац.

Цудухьа, лоархIам баь ца валлал хIама да, гаьна кхетар юкъерча боараме а кIезигагIа а дола ракеташ дIаяхара хьакъехьарча советско-американски договора кулгаш яздар.

Тха боахама ерригача участкашка къаьстта чIоагIа дегаш айденна къахьегаш ба юртбоахама къахьегамхой. ЧIоагIа раьза ба нах советско-американски переговораш иштта камаьхал йоалаш чакхъяьнна.

ШоллагIча бригадерча механизатораша кхетаду шоаш къахьегаме доккхагIа толамаш дахарга хьежжа Лаьтта машар чIоагIбара юкъе хьош дола дакъа а доккхагIа хургдолга.

Во дац тха коартолаш кхеерий хьокхамаш укх шера а. Нагахьа санна аз кулгалдеча звенох аьлча, юкъера лаьрхIача 140 центнер коартолаш яьхар коллективо хIара гектара тIара. Из дукхагIа хул паччахьалкхен заданели тIанийцача социалистически декхарели.

ХIанз тхо бIаьстан балхашка юртбоахама техника кийчъеш да. ДукхагIа йола коартолаш дIаювш йола сажалкаш тоаяьйннай. Цхьаккха шеко яц хьатIадоагIача шера укх шерачул дикка дукхагIа оаха коартолий хьувкъам чуэцаргхилара.

Тха звенос социалистически декхар тIанийцад 1988 шера хIара гектара тIара 180 центнер коартол чуэца. Из хургда укх деношка Вашингтоне РСД-РМД ракеташ дIаяхара хьакъехарча договора кулгаш яздара дола къахьегама совгIат.

Теша лов, хьатIадоагIача шера США президент Москве визитагIа веча ядерни тIема кхерам кхы а мелбара долча цхьаькха договора а кулгаш яздергхиларах.

А. УГУРЧИЕВ,
Назрановски района «Экажевский» совхоза коартолаш кхею звеньевой, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни механизатор, КПСС член.

Нохч-ГIалгIай къаьнагIа болча йоазонхоех цхьанне М. Лукина аьлар: «Дог гIоздаьлар са а, со мо мел болча наьха а, цу договора кулгаш яздича. Низкъало дахар вай къаьстта укх тIехьарча хана. Хала дар вай бераштa бIарахьежа. Цар а кхетадора дуне кхохкаденна латталга. Цу договора кулгаш яздаро, хьахьокх дIахо йодача хана вай доттагIала никъ хьабеллар а. Дунен машар безаш мел долча адама доккха совгIат хиннад цу гIулакхах.

— Дог гIоздаьнна хьийжар со телевизорга,— аьлар йоазонхочо М. Сулаева. — МоастагIий духьала боллашехьа а, дунен тIарча машар безача адамий низ кот а баьнна, цунга бода никъ хьабийллар. Вайна тешам чубессар кхоана доагIаргдолча сийрдача денах. Вай тахан дегаш, хьинар айденна болх бе беза машара тIехьара наьха уйла хьаллоацаш, алсамйоаккхаш.

Митинге ше къамаьл деш, вовзаш волча нохчий йоазонхочо Мусаев Мохьмада белгалдаькхар, машар кхайкабеча Советски халкъ даим хьалха латташ хилар, машар массаза котбоалаш хилар. Тахан а иштта котбаьннаб из. Вай парти цунна тIехьа я дерригача халкъашта из эшаш боландаь. Ди-бийса а даьннадац лоархIамеча документа кулгаш яздаь, бакъда дерригача дунен тIара доккхий а зIамига а адамаш дегаш гIоздаьнна, делаш да. Цо хьагойт наха машар мел эш.

Митинге къамаьл мел даьча йоазонхой дагардар цаI дар — лаьттан тIа машар эш, хIанз кулгаш яздаь договор цу машара юхьиг я. Нохч-ГIалгIайчен йоазонхоша лаьрхIар республика ерригача творчески интеллигенцега машар кхайкабеш йола произведенеш кхоллара тIехьа кхайкарал де.

Т. ХАШАГУЛЬГОВА.

Массанена совгIат

Укх деношка Нохч-ГIалгIайчен йоазонхой Союзе чакхъяьлар дукхача хана дена массадолча адамо сатийсача Договора кулгаш яздара хетаяь митинг. Из хьаеллаш писателий Союза председатела Арсанукаев Шейхе аьлар: «Дерригача адамленна чIоагIа дикахетар хиннад. Дунен тIа эггара хьалха хIанз таро хиннай машаре дахара перспектива хьаелла. Вай дукха хьийжад цу событега. Машар мел безача саго къоабал а еш, тIаэц из».

— Вай дукха хьийжар цу событега, — аьлар дIахо цига къамаьл даьча халкъа йоазонхочо А. Бокова, — хIана аьлча, вай бераш машаре дахаш хилар вайна доккха хIама да. Вайга укх денналца чIоагIа сагото яр.

Беррига творчески нах декхарийла ба шоай кхоллламца адамашта юкъе машар кхайкабе. Са безам ба Машара никъ хьабеллаш хьалха эттача вай парте Центральни Комитета а вай правительствана а доккха баркал ала.

Хьаькъал котдала деза

Шовтзкъа шу совгIа ха я парте машар беза арахьара ленински политика лоаттаяр бахьан долаш вай машаре даха. Ядерни герзах дизача таханарча дунен тIа этта тIема кхерам бийца варгвоацаш боккха ба. Цхьаккха низ бац из юхатоха адамий хьаькъала бар мара. Цу хьаькъало яьккха котало хет сона, тахан КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачевен Америка ВIашагIкхийттача Штатий Президента Р. Рейганен кулгаш яздаь юкъера гаьнен кIезигагIа гаьнен йолха ядерни ракеташ дIаяха договор ярах.

ХIанз кера паргIатагIа хет, са аттагIа доаккхалу.

Дунен тIа мел болча къахьегамхошта дезар - товр да из. Советски наха дика дайзад тIемо деш дола Iазап. Царна деза массе а халкъашцара машаре вахар, дог цIена гIулакхаш. Цу дика дIадоладаьча гIулакхах ядерни тIема кхерам цIенбаь дIабоаккхаргбола, кхыдола герзаши эскараши кIезигдергдола хIама хилар лов массанена а.

«Дикача довнал во тоам тол», «ТIемо воI ваьвац, воI вийнав» яхаш да халкъа кицаш.

Вайна цIаккха а тайпа тIом безац, вайна машар беза. Сона боккха кхаъ хиннаб вай боккхача шин мехка керте латтараш цу доккхача беркатеча гIулакха вIашагIкхетарах а из эггара дикагIча тайпара чакхдаларах а. Цо гаргаозаргда вай шин мехка халкъаш, царна юкъе догбезам, дика гIулакхаш хулийтаргда.

Хьаькъал котдала деза, зулам эша деза!

Ю. ЧАХКИЕВ,
къахьегама ветеран.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Доккхий социалистичеси декхараш тIайицад Нохч-ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельнодахчан хIамаш еча объединене болхлоша шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Цу даькъе шерра социалистически яхь йоаржаьйча мебельщикаша бизза лайда ийбу шоай торонехи кхоачамехи. Цудухьа цхьаккха бутт дIабахийтабац цар укх юбилейни шера паччахьалкхен плани тIайица декхараши толаме кхоачаши тIехкхоачаши ца деш. ДIабахача цхьайтта бетта объединене коллективо заданел совгIа маьхалъяьккхар 48 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. ХIаьта товарни продукци арахецара паччахьалкхен план 101,3 процент кхоачаш а яь, йоагIачул дукхагIа цо арахийцар 406 эзар сома маьха товарни продукци.

МоллагIча къахьегама коллективо беча балха мах оттабу цо ший потребителашта продукце лоаттаяра договорни декхараш кхоачашдарга хьежжа. Цу хьокхама цхьайтта бетта дола договорни декхараш а толаме кхоачашдаьд объединене болхлоша. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 1,1 процент тIехкхоачашъяьй.

Къаьстта дика болх а беш, халданза социалистически яхье хьалха латташи шоаш тIайица декхараш тIехкхоачашдеши йола коллективаш кIезига яц объединене. Царна юкъе даим хьалха латташ я Тасуев Аюб Жамилович, Мацаев ШахIид Махмудович керте латтача цхьоалагIчен шоллагIчен филиалийн Абдулаев Мохьмада кулгалдеча шоллагIча цехен коллективаш.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка тIеххьара бутт дIаболабеннаб. Вай республикера дукха къахьегама коллективаш шоаш укх шера тIайица социалистически декхараш кхоачаши тIехкхоачаши деш я. Цхьабакъда, цхьайола производственни коллективаш лоархIаьяц шоаш тIайицача декхарех. Царех цаI я Грозненски биохимически завода коллектив. Ховш махиллара, хIара предприяте беча балха мах бу цо ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш кхоачашдарга хьежжа. Ер шу доладелча денз цу лоархIамеча хьокхама заданех лоархIа ца беш хьабоагIа биохимически завода болхлой. ДIабахача цхьайтта бетта план 94,9 процент мара кхоачашъяьяц цар.

* * *

Укх шера халданза тIехьа а юсаш, паччахьалкхен декхар дукха тIадусаш хьайоагIарех я Э. И. Абдалов керте латтача растворителаш еча цеха коллектив.

Шоаш укх юбилейни шера тIанийпача декхарех лоархIа ца барал совгIа, паччахьалкхен план а кхоачаш ца еш хьабоагIарех ба СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода болхлой. Ер шу доладелча денз цар маьхала ца йоаккхаш йнсай 691 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Шоай потребителашта поставкаш яра договорни декхараш а 98,9 процент мара кхоачашдаьдац цар дIабахача цхьайтта бетта. Смежникашка цар дIа ца кхоачийташ йнсай цхьа миллиони 64 эзари сома маьха продукци.

ТIехьаюсаш я Чингариев Заинди, Кальной Виктор, Жилин Александр керте латтача производствай коллективаш.

Йиллача хана хьалъяьяха объекташ

СУХАЛБЕ

Укх шера эксплуатаце дIаяла езача объектех я республикански больница терапевтически корпус. Унахошта лаьрхIа 330 меньги дIаоттабе йиш йолаш йоккха гIишло я из. Шу чакхдала юхейисар ах бутт совгIа мара яц. Миштад цигара гIулакхаш?

Хадданза хьатIаух отделочникашта, плотникашта, бетонщикашта эшаш йола гIишлон материалаш яхьаш йоагIа автомашинаш. Механизатораша, шофераша де дезар хьалхадоахаш ба Исупов Хьусен керте латтача гIишлон участка бригадираш, мастераш. Цар яххар ду вокхар. Гуш да уж беррига цхьа уйлен нигати долаш къахьегаш хилар. Цунга хьежжа сиха лел укхазара отделочни балхаш а. Цхьаккха смена дIаяхийтац цар шоай нормаш дикка тIеххоачаш ца еш.

Цига эша материально-технически Iалашо елга хьем ца беш чакхдаккхара СМУ-6 вIашагIъеллай штаб. Хадданза рацеца цунца бувзам лоаттабу участка гIишлонхоша. Прорабске хьачуваьннача цхьан бригадира оалаш хезар сона ер дешаш: «Штурвал-40», «Штурвал-40» (из я СМУ-6 позывной ладувгIал «Штурвал-42-нега», «Штурвал-42-нега».

— ЛадувгI, хьога «Штурвал-40», фуд хьона эшар?— хьахоз управленерча диспетчера оаз.

— Тха смена чакхйоалача хана бригадана эшаргба цхьа машина маркхал, тIаккха тIайоагIача сменана эшаргба маркхал, басар, — аьлар бригадира.

— Шек ма хила, хургда шоана мел эшаш дар, — йоах диспетчеро.

Цар хьадехачун ак оалаш, из де тха вIаштIехьдаргдац, аьнна юхь йоагаеш саг вац гIишлон управлене штабе.

— Гуш ма хиллара, гIишлон участкера болх Iалаьмате сихбенна беш ба хIанз. Керда шу хьатIаккхачалехьа терапевтически корпус дIаяла вIаштIехьдаргдий шун?

— аьнна даьча хаттара жоп а луш, гIишлон участка начальника аьлар:

— Цу даькъе тхо шек дац. Укх объекте де мел дезача отделочни балхех хIанзле чакхдаьннад 85 процент дараш. Укх бетта 28-ча дийнахьа уж йисте а даьха, эксплуатаце дIаяла мара ца езаш кийча хилийта лерхI оаха больница корпус.

Цу гIулакха мел эша хьалаш долаш да объекте. Укхаза шин сменагIа къахьегаш я тайп-тайпарча профессех йола гIишлонхой 22 бригада. Механизатораш а тIехьа дIалаьрхIача, хIанз укхаза ва виъ бIаь гаргга саг. Из боккха низ ба. Тахан яьча заявках йиллача ханен боагтIача боарамагIен кхоана хьатIаяхь гIишлон материалаш, хьахьожаю эшаш йола гIишлон техникен механизмаши, автотранспорт.

Шоай декхарех лоархI ца еш цхьаккха бригада яц цу участке. Къаьстта дика болх беш, я Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо Кантаева Люба, Суровецкая Людмила керте латтача отделочникий, Табунков Павела, Ганошенко Виктора кулгалдеча монтажникий, Дакаев Султана плотникий, РСФСР заслуженни гIишлонхочун Бисултанов Заинде бетонщикий бригадай коллективаш.

ГIишлонхой бехкагIа доацаш, кIезиг-дукха кхоачамбоацараш нийслу из объект хьалъеча. Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте (ГПАП-5) автобусаш тIехьаювларах гIишлонхой ханнахьа балха хьа ца кхоачаш моттигаш нийслу. Котельни хьалъеча де мел деза балхаш чакхдаьнна доллаще, газовникаша ханнахьа газ хьа ца хецарах йIовхал йоацаш я терапевтически корпуса помещени. Цхьаккха дича нийсдалийта йиш йоаца гIулакхаш да уж, хIана аьлча гIишлонхой балха баргал етта тарлуш да уж.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Техника—кийчон мугIаре

ДИКА ТОХАБЕННАБ

Иоккха я Сунженски района «Победа» яха колхоз. ТIехьаювзаш йола техника, комбайнаш ца лаьрхIача бIаь гаргга трактор я цу боахаме. Царех 15 укх йиъ-лагIъчен 19 тIадоагIача шера цхьоалагIчен кварталашка тоае езаш я планагIа. Цхьабакъда, бIаьстан балхашка ма хулла сихагIен тешамегIен тIехника кийчъе тIахьехаш Назрановски района юрта боахама къахьегамхоша даь кхайкарал хьал а лаьца, ерригa тIехьаювзаш йола техника укх йиъ-лагIча квартале кийчон мугIаре дIа а оттаеш, шу чакхдалалехьа 18 трактор, 80 процент ялат чуийду комбайнаш тоае, хIаьта боахаме мел йола техника 23 февраль хьатIа кхоачаш кийчон мугIаре дIаоттае, доагора-смазочни материалий кхом бе, техника тоаярга дIадодар лохде социалистически декхар тIанийцад цу колхоза механизатораша, мехмастерске болхлоша.

Мехмастерске коллектива штате болх беш 14 саг мара вац. Цхьабакъда, царех хIаравар ший балха говзанча ва. Масала, Сийлахьбоккхача Даймехка тIемен къахьегамаи ветеран, слесарь-моторист, коммунист Анатолий Михайлович Фатеев. Пенсе воллаше а мастерске хIанз а къахьегаш ва из. ХIаьта хьадер сиха деш хиларал совгIа тешаме а ду. Ди дIадахийтац цаI-ах балха норма ца еш. Иштта дика къахьега Iомаваьв цо шийца болх беш вола кьона Морозов Виктор а. ХIаьта шоай токараш Моисеев Александр, Скоморохов Дмитрий, Секунов Александр бийца а валац мехмастерске заведующи Василий Васильевич Михайлов.

— Дискаш, валаш, фенташ, кхыйола 30 тайпа оатхалаш шоаш хьаю цар, тишъеннараш реставраци йийя юхаметтаоттаю. ХIаьта цар хьаяь оатхалаш цкъаза заводе яьраш санна хул, — йоах Михайлова.

Иштта дика болхло ва тракторий гидросистемаш, топливни аппаратурен тоаеш вола Швачко Григорий Антонович а.

Кулгалхой раьза болаш къахьег мастерске болх беча кхычар а. Норма кхоачаш ца еш цхьаккха а вац.

Дика вIаштIехьдаьхад мастерске болх беча наьха къахьегама а салаIара а хьалаш. ПаргIата а йIайха а я мастерске ерригача цехий «помещенешка. Цига латтача станокашца тайптайпара дукха оатхалаш керда хьае а тишъеннар юхаметтаоттае а йиш я.

— Коленчетий валашта, кхыча оатхалашта шлифовка ю станок хилча кхы хIама эшацар тхона, — йоах Михайлова. — Цхьабакъда из Iалашъе хала да. Техника тоаеча районни предприяте мара яц из хIанз.

Делкъа ха хьатIакхаьчача тайп-тайпара а маьха дарегIа а хIама яа йиш йолаш ба нах, мастерскена юххе йоаллача столове. Мукъача хана ловза шахматаш, шашкаш, домино я, деша газеташ, журналаш да салаIара мастерске лаьрххIа хьакъоастаьяча моттиге. Цига хIара кIирагIа цкъа е колхоза керттерча инженера Н. Дороднова, е юртбоахама машиний механика Ю. Пожарова, е В. Михайлова политинформаци ю вай мехка, доазол дехьа хиннача кердача гIулакхий хьакъехьа.

Болх чакхбаьлча лувча йиш йолаш душ я мастерске.

Керттерча даькъе тракторий двигателаш, топливни, электрически аппаратура, кхы тайпа чоалхане оатхалаш, системаш мара тоаяц мастерске болхлоша. ХIаьта трактор вIашагIъяьнкха а юха вIашагIйолла а, цун лелаш дола дакъа тоаде а декхарийла трактористаш шоаш ба. Цудухьа, мастерске болхлоел совгIа колхоза бригадашкара хIара дийнахьа дукха механизатораш хул укхаза. Уж Iуйрийна хьа а боалабу цIа а буг машинаца.

Деррига технологически гIулакхаш чулоацаш я ремонтникашта юкъе яьржача яхьа условеш. Машин ханнахьа а дика а тоаьчоа ахчан преми лу. Массала, Т-150 маркага йола трактор ханал хьалхен тешшамен тоаьчоа 40 сом преми лу. хIаьта ялат чуэцача комбайнах — 65 сом.

Гусеничи трактор тоаяра 24 ди ха лу хIара механизатора. Иззал ха наггахьа мара йоаяц укхаза. Эггара дукхагIа 18 — 20 ди мара доадац, хIаьта цхьаболчара кхы а кIезигагIа — юкъера лаьрхIача 12 ди.

Цу юкъе шоай трактораш тоайир механизатораша Поплутин Анатоле, Щелкунов Ивана, Маковкин Михаила, Лазарев Василе, Корякин Александра, Соляников Владимира, Федюнин Александра. Из толам баккхарах 25—30 сом преми елар царна.

Хьалаш вIаштIехьдахара, болх аттачабаккхара колхоза кулгалхоша еча йоаккхонга хьежжа, къа а хьег мастерске болхлошен механизаторашен. Из хьагойт цар хьокхамаша а. Масала, хIанзле 14 трактор тоаьяй мастерске. Царех цаI араяьннаяц лаьрххIа вIашагIъелла комисси ца хьожаш. ХIаьта цунна юкъебоагIа колхоза керттера инженер, мастерске заведующи, юрта боахама машиний механик, бригада механик. ГIалат гучадаьлча дIахо тоаяйт трактор. Цхьабакъда, хIанзалца цу тайпара моттиг хиннаяц. Цунна тешал ду тоаьча техникана увттаьча акташа.

Кхы а цхьа хIама да. Эсала даь цхьаккха хIама чакхдоалийтаргдоацалга массанена дIахайтара, ремонт дIа а йолаялехьа колхоза инженерни служба болхлоша механизатораштa, мастерске къахьегача наха дIадовзийтар тоаяь яьнна техника, инвентарь мишта хила еза.

Ремонт е езаш бригадера хьайоалаяь ерригa техника тоаялцца эшшача хьехамашца, гIулакхаца новкъостал деш, эшар хьатIакхухьаш механизаторашца цхьана къахьегаш хул хIанз мастерске хIара бригада механик. Техника тешаме тоае дикка новкъостал ду цу гIулакхаш а.

ТIехьаювзаш йола инвентарь бригадашка тоаю. Геттара дика чакхдоаккх из гIулакх цхьоалагIчен кхоалагIчен кхаш леладеча бригадашка. Тоаяь, гостехнадзоро дIадеххача тайпара машиний даьтта, басар хьекха 90 процент совгIа тIехьаювзаш йола инвентарь Iап замалахьа лоаттаяра дIаоттаяьй цар.

Техника тоаяра районе яржача яхье тIеххьарча кхаь шера вIаштта котало йоаккхаш хьаенай тха мастерске коллектив йоах, — В. Михайлова. — Хьалхле дIаяла дага дац укх шера а. Гурахьен Iайн планагIа тоае еза ерригa тракторaш 15 феврале кийчон мугIаре дIаоттае хьожаргда.

Йоакхо ю колхозе керда механизатораш кийчбара деша а. Хьалха санна, курсашка деша тIъо саг хьаэца лерхI.

М. ХАМАТХАНОВ.

Партийни вахар: перестройках йола отчеташ

МА ХЕТТА КЪАМАЬЛ ХИЛАНЗАР

Гудермесски локомотивни депорча заготовительни цехий коммунистий собрани хилар укх деношка перестройках лаьца. Партбюро секретара В. Шатова докладага ладийгIача хоалора, партийни комитеташа перестройкана кулгалдара коммунистий собранеши партийни комитетий пленумаши чакхъяхара КПСС ЦК тIайца соцам дика бовзаш боацалга.

— ХIанзара партийни собрани белггаларча хана чакхйоалаш я, — аьлар докладчика. — Перестройка кердача этапе чуеннай Даьхе.

Цу хьалашка машиннаькъа транспорто болх лерттIа белга чIоагIа лоархIаме хилар белгал а даьккха, заготовительни цехий коллектива балхах дувцаш гулбеннарий теркам тIаззар докладчико. Цо кхийлача масалаша къаьгга тешал дора производственни заданех цехий коллективаш дика лоархIаеш хилара.

— Цхьабакъда, — аьлар А. Шатова карагIдаьнначун критически мах беш, — толамаш кхы а дикагIа хила йиш йолаш дар нагахьа санна массане а шоай деррига низаш оардагIдаьха къахьийта даларе. Ма барра бехктокхам кхетабеш болх бац цхьабараша, — аьлар цо.

ЦIераш яьхар прогулаш ерий, дисциплина телхаерий. Царех цхьаболчарца къаста дезаш хинналгах дийцар. Цу факташа тешал ду коллективе идейно-политически кхетам балара болх кхоачам болаш ца белга. ДIахо йодача хана цу деша дукхагIа теркам тIабахийта безалгах дийцар докладчика.

В. Шатова а пренешка къамаьлаш даьраша а цIенхаштта дийцар дизельно-заготовительни цехе эттача чоалханеча хьалах, цун партийни группа членаша шозза — иоле-августе тIехьадаьхар отчетно-хоржама собрани елга. Укхаза во латт дисциплинаца дувзадена гIулакх, коммунисташа деррига а бе-башха ца хеташ леладу.

Цигара хьал талха доладелар крупно-агрегатни оала метод балха юкъе йоалаярах. Укхаза цхьанне а яхац кердадар прогрессивнегIа дац, цох хьабала пайда бац. Цу кердачун хьисапе къахьега болабелча ши цех вIашагIтоха езаш дар гIулакх. Цхьан цехе локомотивай дизелаш вIашагIйохк, шоллагIча цехе царна эшача оатхалашта ремонт ю. Цкъарчоа цу шинна а цеха къахьегамхоша кхоачашдер цхьа декхар долаш санна хеталу. Цхьабакъда, шин цехах йоккха цаI хьаяра дукххабараш раьза бац. Формально уж вIашагIтеха шу даьлча а боккъонца вIашагIкхийтта яц уж.

ХIанз а цехе ши планерка хул. ЦаI юкъарен шоллагIаяр сборщикаш болчен.

Дизелаш вIашагIйохкача слесарий позицех лаьца собране дийцар И. Батакова. Цо аьлар, уж цехаш вIашагI ца техача бакъахьа я, аьнна. Тхо монтажникаш да — уж ремонтникаш, фуд тхона юкъе юкъара? Из хьаллаьцар духхьал цхьан Н. Курбанова. ХIаьта юхебисараша вIашагIтоха еза йоахар ши цех. Цар фухха дийцадале а, цу цехашка этта дика доаца хьал, чIоагIа Iоткъам беш да балха хьокхамашта.

Укх шера октябрь бетта депо партийни бюро хьалхаленца дизельно-заготовительни цехера хьал бокъалгахьа даккхара партийни собрани хилар. Цига къамаьлаш дир В. Шатова, депо начальника заместителадекхараш кхоачашдеча Е. Ташлыкова, кхычар. Цхьабакъда, доаггIача бесса хоадам бола къамаьл хиланзар укхаза. ХIаьта эттача хьалах наха шоаш балха болча моттигашка, салоIача хана кулуарашка дувц. Дукххача наха юкъе хIана дувцац цар кхоачамбоацарех? Укхаза керттера бехк депо партбюрона тIабуж. Из декхарийла яр администрацеца, общественни организацешца цхьана наха юкъе этта психологически хьал меттадоаладе, моллагIча производстве керттерадар сага фактора лоархIам айбелгах тийша долга а ховш.

Б. ХАЙДАРХАНОВ,
«Красное Знамя» яхача Гудермесски городской газета болхло.

«Силуэт» яхача Нохч-ГIалгIай производственни текстильно-галантерейни объединене эгтара къонагIа я экспериментальни цеха коллектив. Цхьабакъда, цо кхоачашдеча балхашка хьежача объединене ерригача цехашта юкъе а лоархIамегIа лоархIаш я из. Грознерча «Молодежный» яхача тикана тIачIоагIъяь я из. Цига каст-каста бахе, шоай продукци дIа мишта йода хьожаш хул цехера модельераш, керттера специалисташ. Цига царна довз бахача наха дикагIа дIаэцаш а хоатташ а дола барзкъаш.

Ийдархой хьашташка хьежжа кийчъю экспериментальни цеха болхлоша керда моделаш. Массехк бетта тег барзкъаш цкъа кийчъяьча моделах, тIаккха сезонага хьежжа хувц уж. Укх тIехьарча хана къаьстта дукха тег цига вайнаьха кхалнаьха чокхеш, мехкараштa лаьрхIа йола вайнаьха ахканара кочамаш. Кастлашха бахача наьха заказех моделаш кийчъеш, царга хьежжа шоаш барзкъаш хьадоахаш болх дIаболабе лерхI. Цар хьадеш дола барзкъаш тикз прилавкаш тIа е складе дадаш моттигаш нийслац. Цхьабакъда, цхьаккха тайпа хало ца нийслуш, цар болх шаьрра дIабода, аьлча, бакъдац. ЙоаггIача боарамагIен хан-ханнахьен эшаш йола фурнитура хилац царна. ХIаьта уж халонаш а эшаю цар.

Къаьстта дика къа а хьегаш, шоай декхараш массаза а цIена кхоачашдеш ба хIамаш тегараш С. Магомадова, Р. Сулейманова, бригадир С. Усманова, мастер Н. Ахмадова, кхыбараш. Цар даим шоай нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) С. Магомадова, С. Усманова, Р. Сулейманова, Н. Ахмадова кердача моделах лаьца дагабоалаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС обкома пленума кийчо еш

ПЕРЕСТРОЙКА:

коммунистийи къахьегамхойи уйлаш, царна хилча бакъахьа хетар

ТХА ХЬАЛ ДИКАГIА ДОВЗА

Района къахьегамхоша плани социалистически декхараши кхоачашдеча дуккхадар тийша да тхо долчара раьза хинна эцархо дIавахарах. Оаха ца деш дукхадараш дале а, цхьадараш тха бехкагIа доацаш а да. Масала, тхога кхоачам хиллал кердача баьцадаарашцен сомацен мехкадаьттахой Iалашбулац. Цкъа-дале, районе ховш махиллара, кхоачам хиллал баьцадаараш хьалкхеде вIаштIехьадалац, цудухьа баьцадаараш кхычахьара хьатIакххахьа дезаш хул тхо. ХIаьта тха наькъаш деха да, иштта хьакхухьаш дола баьцадаараши соми атта бисац берригаш бIарчча болаш, бох.

Боккха хьовзам хул тхона транспорт цатоъар бахьан долаш а, укх тIеххьарча пхе шера оптови базаша хьакххахьа тигац тхона товараш. Из бахьан долаш юкъарчал доацаш болча шоай балха тIера бувлаш тикай заведующеш товараш лаха а, хьатIада а дезаш хул. Из деш цкъаза бIарчча ди а кхы дукхагIа ха а йоакх цар. Цудухьа балха тIера баьннача заведующей бе безаш хинна болх продавецаша бу, дукха балха ха а йоаеш. Цу хIамаша хадданза телхаю балха график, лохъю продавецаша ийдархошта гIулакх дара культура, цу тIагIолла цабезам боалаш моттигаш а нийслу.

Уж дерригаш дийцад партийни собранешка, пленумашка конференцешка, партийни, советски органий бехктокхаме болхлой а болаш. Из деррига а дIаяздублокноташ тIа, бакъда дIаяздарал совгIа деш хIама-м дац, кIезига дукха ха яьлча кхыметтел хьоа а дац. Сона хетачогIа, торговле болхлошцара гIуллакх партийни органаша дикагIча оагIорахьа хувца доагIа, хIаьта оаха тхоай аргIана, тхоаш долчара раьза а волаш эцархо дIагоргволаш хIама де деза.

Цунца дувзаденна кастта хургйолча КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленуме дийцача а, цхьан кога тIа даьккхача а бакъахьа да торговлеца бувзам болча обкома отдела болхлоша лакхехьа дувца дешаш къестадара дIахойодача хана дукхагIа теркам тIаухийтаргболаш дола гIулакх, тха хьашташ, тхона къувлараш царна дикагIа дайзача, уж цар Iомадича болх дикагIа дIагIоргба.

В. ТАНКИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ орса начальника заместитель.

Кхо говзал мара Iомаяц

Перестройка вIалла ца хиннача тайпара айбаьб соцкультбыта сфера лоархIам, хIана аьлча сага фактораца дувзаденна дош да из.

Мишта латт из гIулакх тха районе, хувцаденна, эргадаьнна хIама дий? Дукха дац. ХIанз а бIарчча юрташ юс районе тха гIулакх дIа ца кхоачаш. Бытовой цIа-м дувца а дагIацар, кхыметтел наьха бытовой хьашташ кхоачашдергдола цаI мастерской яц Аьлтий-Юрта, Гамурзиева, Яндаре, Iаьлий-Юрта, Экажкъонгий-Юрта.

РАПО, совхозаш я уж помещенеш хьалъе езараш. Планаш а я, лакхехьарча инстанцешка а дукха дийцад из дош. ХIама хувцалуш дац. Уж-м хьалъе а ца езаш, «лехача» кора а йоагIаргьяр.

ДIахо, цхьаьккха проблема а я тахан тхона хьалхашка латташ. Тоъац районе дийша, таханарча дIадехарашка хьежжа кулг-говзал йола кадраш - специалисташ. Кхычахьара тхона уж хьа а багIац. Тоъац парикмахераш, бытовой а телерадио а техника тоае ховш бола мастераш, кхыбола кулг-говзанчаш.

Меттахьаяккха йиш йолаш йий из проблема? Я. Йолга аз дIа а хойтаргда.

ХIара денна хIана ахац, аьнна, кагий нахи мехкарийн ух тхо долча, Назранера училищеш яьха дипломаш киса а доахкаш, балха дIаэца тхо, яхаш. Специальность малагIа я шун, аьлча, массане а дувцар цаI да: токарь, шофер, швея... ЦаI нийслац царна юкъе парикмахер, е мебельщик, плотник, холодильникаш тоаю мастер, электросварщик, фотограф ва со, оалаш. Тайп-тайпара специальностaш хьеха мегаций цу училищеша?

«Электроинструмент» завода, трикотажни фабрика, автотранспортни предприятена совъяьннай укх ткъаьх шера ца халлаш, цIаккха профиль, специальность ца хувцаш цар арахецаш латта массови профессегIа йола кадраш.

Мегацарий района эшача специалистий дешара «кхуврчаш» цу заведенешка хьадийллача? **Перестройкаца дувзаденна, наха ловрашка хьежжа, шийи болх эргабаьккха, тоабе лерхIача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома йоаггIаш йолча отдело лакхехьа дувцараш теркаме ийцача бакъахьа да.**

Л. МАЛЬСАГОВА,
Назрановски района бытовой гIулакхаш деча управлене мастер-тIахьожамхо.

Партийни собранешка тIехьадусалга дIадоаккхаш...

ТIЕХЬАДУСАЛГА ДIАДОАККХАШ...

Коллективе перестройкана кулгалдара баьча балхах партбюро членаша отчет луш партийни собрани хилар Сунженски райпо. ХIанзарча хана районии потребкооперацe болхлошта хьалхашка латтача керттерча декхарех лаьца дег тIара доагIа къамаьл хилар коммунистий цу собране. Цига дийцар шоай балха тIа нийслуча дукххача кхоачамбоацарех а.

Отчет еш хиннача парторганизаце секретара Н. Солнышкинас дийцар райпо балха тIа нийслуча ледарлонех, товарооборота план кхоачашъеча новкъарле еча гIуланхех, тIехьадисара дола бахьанаш гучадаьхар.

— Вай тикашка наха чIоагIа хоатташ дола товараш хилац хьаьца, — аьлар цо. — Кхыметтел тух, шекар, маькх ца тоъаш моттигаш нийслу.

Пренешка къамаьлаш даьчар а шоай выступленешка керттера теркам тIабахийтар Солнышкинас дийцачунна.

Иштта, М. Атабаевас аьлар: «Со маIача наьха барзкъаш дохкача отдела заведующи я. Отдело кхоачашъйиц пачхахьалкхен план. ХIана? Товар ца хиларах. Базе хьахаржа а дац из. Эцархоша тайп-тайпара заказащ ду, бакъда, тха низ дIа-м кхачац уж кхоачашде».

Балха хьалаш во ца хиларах дийцар цо дIахо.

ХIаьта хьалхагIа дукха лоткъамаш хулар мах беча наьха балха хьалаш во да яхаш. ХIанз из ала йиш йолаш бац дукхагIча тикай болхлой.

— Нагахьа санна хьалхагIа цунца дувзаденна цхьацца бахьанаш даха йиш хинналe, хIанз из дIадаьннад, — аьлар Атабаевас. — Цхьабакъда, тахан гIулакх овлангара денз хувца деза ха хьакхаьчай. Наьха хьашташ диззагIа кхоачашде хьажа деза вай. Из да перестройка вайгара дIадехар.

Чулоацам кIоарга болаш, самокритични къамаьл дар коммуниста Т. Хашагульговас даьр. Цо аьлар:

— ХьалхагIа районе меттел ерригача республике а дикагIчарех лоархIаш яр тха коллектив. Цунна тешал деш да тхона тийнна дуккха а совгIаташ, сийлен грамоташ. Цхьабакъда, тахан гуш дола сурт кхы тайпа да. Из иштта хилара тхо тхоаш бехке да. Духхьал вай воаш чоалхане доакхи гIулакх. Из иштта деце, мишта кхетаде деза цхьатарра хьалаш доллашe а, цхьайолча кхачан тикаша планаши тIайца социалистически декхараши кхоачашделга, хIаьта вожаш тIехьаюсалга? Цу тайпара масалаш кIезига дац. Моттигаш нийслу эцархошца тика болхлой гIожа болаш: царга яппараш еш, эздий доаца къамаьлаш деш, товараш дIахецача хана харцахьа таразаш увзаш. Цу тайпарча кхоачамбоацаращца къовсам лоаттабара овлангара денз хувца деза наха гIулакх делга. ДукхагIа бе беза идеологически, политико-кхетам балара болх. Аз укх собране, коммунисташта хьалхашка юхь-духьала дIаях сай балха тахан вIалла а раьза ца хилар. Къаьнача практиках, чакхбоахар аз идеологически, политико-кхетам балара болх коллективе, духхьал баьб алийтар духьа формально. Хьаэцаргъя вай идеологически фронта моллагIа участок, — интернациональни, патриотически, атеистически кхетам балара тIаерзаяь йола: массанахьа а шортта кхоачамбоацараш долаш да цу даькъе. ХIаьта из гIулакх бокъалгахьа вай ца доаккхе толамашка дог доахалга яц.

Шоай балха тIа долча кхоачамбоацарех дег тIарен юхь-духьален дийцар райпо коммунисташа. ХIара коммуниста дувцачунга ладийгIача керттера дар эцархой бицбе йиш йоацалгах дар. Из доагIар райпо председателагара денз тика болхлошка кхачалца болча наха.

Эзделаца наха гIулакх делга, цар хьашташ диззагIа кхоачашде гIерталга — из да бухсоццаш хьахила девар райпо болхлой балха тIа. ХIаьта тахан карагIдаьнначунга хьежжа мара бе йиш мичай сага гIулакхий хоадам беш бола мах.

Уж хIамаш белгалдаьхар собране тIайийцача соцам тIа.

У. ГИРЕЕВ.

Соцкультбыта объекташ хьалъяра—хадданза терко

НИЙСАЧА ЛОСТАМАГIА

Город Назране хьалъеш латтача кердача гIишлошта юкъе массане а бIарг тIаотташ да керда районни бувзама узела цIа. Дукха ха я цунга района къахьегамхой хьежаш багIа. ХIана аьлча, чIоагIа эшаш а хиланза яргIйоацаш а объект я из горожанаштен юрташка бахача нахаи. Укхаза латтаргъя таханарча хана йола фазоэлектронни аппаратура. Цо карагIдоалийтаргда бахача наьха ц1ена телефонаш чуяххара проблема хIанз меттел, тIайоагIача хана а цIенъяь дIаяккха. Из дага а кхоахаш, гIишлонхоша дош деннад карара шу чакхдоалаш гIишло эксплуатаце дIаяла, аьнна. Цудухьа тахан объекте «ЙIайха» я.

Бувзама узел хьалъераш Назрановски МПМК-а гIишлонхой ба. Ерригa а бувзама узел хьалъеш карадерзаде дезар 698 эзар сом дар. ХIаьта цунах кхоалагIа дакъа духхьал укх шера карадерзаде деза МПМК-а болхлой. Тахханалца хьадаьчогIа, гуш да хьалхашка латта декхар цар кхоачашдергхилар. ХIанз отделочни балхаш чакхдоахаш ба гIишлонхой. Укхаза къахьегача бригадашта юкъе къаьстта лакха хьокхамаш гойташ я Алиев Iийсас кулгалду коллектив. Цхьади дIадодац бригада членаша шоай балха нормаш кхоачаш а тIеххкоачаш а ца еш. Из де вIаштIехьдоал бIу а ца къожабеш наха къахьегаро. ХIаьта керттердар да I. Алиева бригадера хIара болхло шиъ-кхоъ смежни професси караерзаяь хилар. Масала, каменщика, маляра, отделочника балхий говзалаш шаьра йовз гIишлонхошта Эсмурзиев Абукара, Харсиева Губатена, Харсиева Фадимана, кхычарна.

— Дувца эшац, городе а районе а бахача наха бувзама узел ма хулла хьалхагIа эксплуатаце дIаялар мел лоархIаме да, — йоах Назрановски МПМК-а начальника Арапиев Iийсас. — Цудухьа оаха лаьрхIар фуннагIа даь а, из объект йистеяккха, МПМК-а коллектива дукха низаш, ресурсаш цу гIулакха тIаерзайир. ХIаьта хIанз майрра ала йиш я, нормативни ханех тхо лоархIадаьд, аьнна. Керда Шу дездеш горожанашта чIоагIа доккхен хозен совгIат хургда!

Дукха а тайп-тайпара а гIишлош хьалъю тахан МПМК-а коллективо. Царна юкъе я соцкультбыта объекташ а. Бакъда, хьалхарча шерашка цу объекташта лерттIа йоакхо йицар. Уж шоллагIча плане увттайора, тIехьатеттар хьаяра ханаш. ГIулакхаш эргадала доладелар МПМК-а кулгалхой хийцачул тIехьагIа. Керда венача начальника И. Арапиева ший болх дIаболабир соцкультбыта гIирсаш хьалдаргара, царна тIабахийтар дукхагIбола теркам. Цунга хьежжа укх шера дикагIча оагIорахьара хувцамаш хилар соцкультбыта объекташ хьалъеча. Цхьацца бахьанаш а лехаш, дуккхача шерашка тоа ца еш латтар, масала, Назрановски кирпични завода бытовой помещени. ХIанз из болх беш я. Карара шу чакхдоалаш Экажкъонгий-Юрта хьалъеш латта клуб эксплуатаце дIаялара кийчлуш ба гIишлонхой. Дикка лоацъеш латт Гамурзиево яхача юрта 320 моттига лаьрхIа школа йистеяккхара ханаш а. ГIишлонхоша дош деннад 1988 шера сентябрь бетта из объект эксплуатаце дIаяла, иштта кхы дIахо а. Ювцараш я хьалхарча шерашка, даим ханаш тIехьа а йоахаш, геттара мекъа хьалъеш хинна объекташ. ХIаьта, гуш махиллара, соцкультбыта гIишлош хьалъяра гIулакх хийцачул тIехьагIа цхьа шу а теар царех дукхагIъяраш йистеяха а. Долче, хьадича хIама хьахулаш хиннад, объективни бахьанаш леха а ца дезаш.

Мишта вIаштIехьдаьлар МПМК-а коллектива ший болх эргабаккха, хувцамаш де? Эггара керттердар да укхаза шоай производственни база чIоагIъе болабалар. Масала, хальяьй шоай пилорама, капитальни ремонт йир растворi бетони еча узела. Нагахьа санна, хьалха цаI растворомешалкеи цаI бетономешалкеи хинналe, хIанз шишша я болх беш. Цо вIаштIехьдалийтар объекташта ма эшша растворi бетони хилийтарал совгIа МПМК-а коа ший аьшкабетонни изделеш хьаю производство хьае а. ХIанз гIишлонхой кхычахьара уж хьаярга хьежаш, болх а боацаш багIа безац. Деррига а шоаех тийша да.

Бакъда, цунах кхоачам а баь Iе дагабац укхаза. ДIахо кхы а шеръе лерхI шоай производственни база. ТIайоагIача хана укхаза хьаергъя 200 эзар тайп-тайпара гIишлон изделеш. Цу гIулакха хIанзлехьа дIаоттаяьй кран-башня. Иштта дIаоттаеш латт керда трансформаторни станци.

Уж болх бе йолаелча гIулакхаш кхы а дикагIа дIагIоргда. Долче, нийссача наькъа тIа я коллектив.

Х. ШАДИЕВ.

●

Ямбург — Тула-1 яхача газопровода Марийски участке нийс бутт хьалха Волга яхача додача хина чакхъяккха йолаеннай «Востокподводтрубопроводстрой» яхача треста хина кIалха технически балхаш дара йолча йиъллагIча спецуправленера Социалистически Къахьегама Турпала А. Ф. Символокова хозрасчетни бригада. Хина бухе шиъ ах километр йIаьха дюкер йилла еза. ЛаьрхIар кхоачаш а даь газови магистрала гIишлонхой Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийлен тIайийцача декхарех лоархIабир. Из цар вIаштIехьдаьннад монтажникий, электросварщикий, машинистий, турбаш Iоехкарий, водолазий лакха профессионализм бахьан долаш. Ерригача службаша шоайла дIахьа леладеча гIулакхаша, вIашагIъеллача технологе бригада кIезигагIа составаца болх бе таро лу.

СУРТА ТIА: дюкер Iоюллаш ба.

В. АСКОЧЕНСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

●

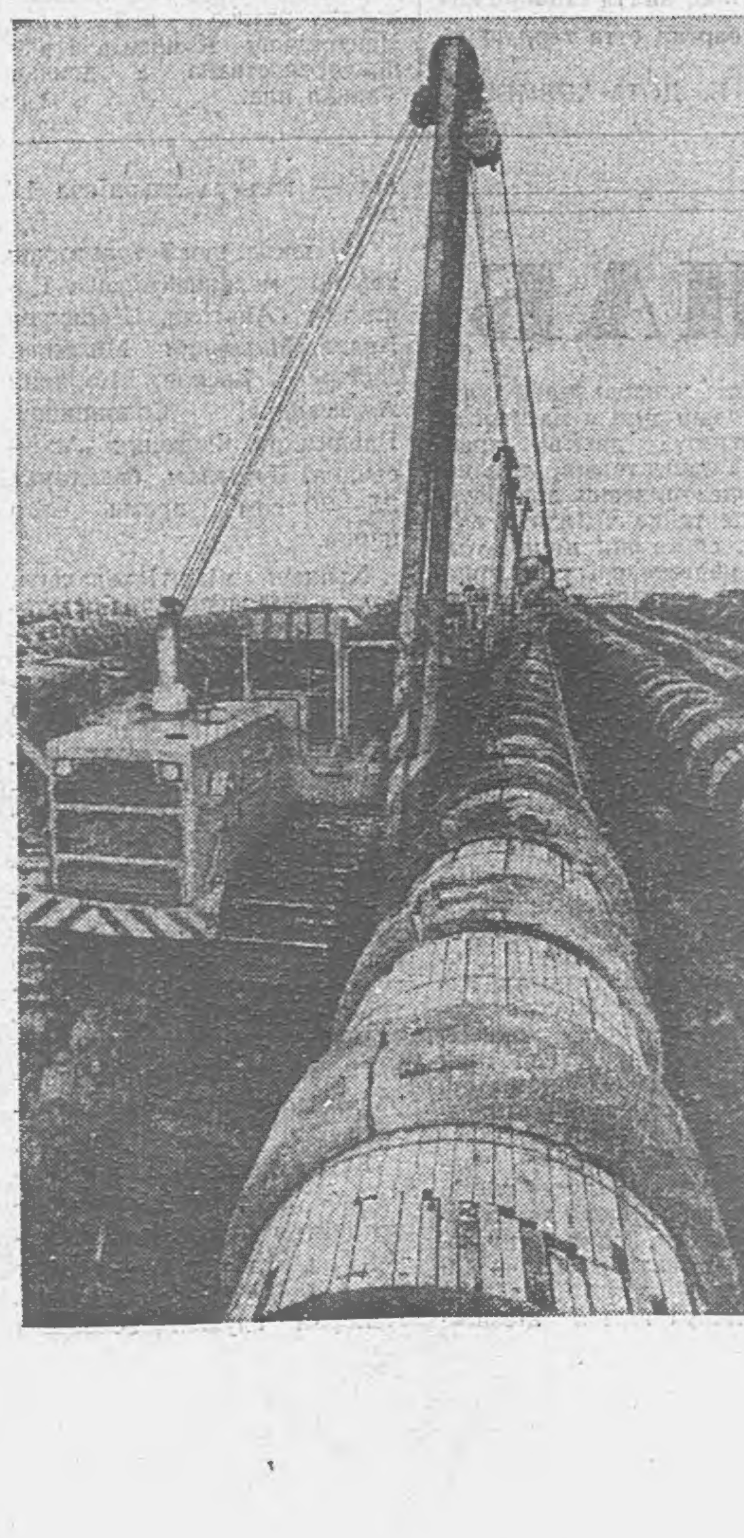

НАЬХА БАРКАЛ—ДЕЗАГIДОЛА СОВГIАТ

«Чечингшвейбыт» производственни объединене йоккхагIа лоархIаш я мода ЦIен коллектив. Кхоъи ахи бIаь гаргга саг ва укхаза болх а беш, бахача наьха заказаш кхоачашдеш. Царех духхьал барзкъаш доахараш ба ах бIаь гаргга саг, хIаьта барзкъаш тега мастераш ба 180 гаргга саг. Из боккха низ ба. Цунга хьежжа да царна карагIдувла производственни хьокхамаш а. Нагахьа ди дIадахийтац цар 200-нел тIех маIача наьха костюм, 450—500 хачи, бIаьш дола кхалнаьха барзкъаш, кхыбола гIирс тийга йисте а баьккха, заказчикага дIа ца кхоачийташ.

Цу коллектива кулгалхоша, общественни организацеша болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьяккхарах укх тIеххьарча кхаь шера объединенена чуйоагIача цехашта, ательешта юкъе яьржача яхье хадданза хьалха латташ хьайоагIа мода ЦIен коллектив. Къаьстта, беркате хиннад юбилейни шу, вIаштта кхозза социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах, коллектива хьожаяьй объединене карара кара тела цIе байракх.

Дукха бригадаш я укхаза шоаш укх шера тIайийца декхараши коллективни договораши дикка тIеххкоачашдеш. Царех я Петросян Галина, Брыкова Тансия, Гаспарян Эдуард, Погосов Владимир, Михтарьян Юрий, Бадалов Владимир керте латтача бригадай коллективаш. Цхьаккха смена дIаяххийтац цар шоай нормаш 110—115 процент кхоачаш ца еш.

Хоза маха боаккхаш, наьха заказаш массаза а йиллача ханеи дикеи кхоачашдеш, шоашта хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабеш бола мастераш а кIезига бац укхаза. Царех ба Исропилова Кхокха, Хамхоева Макка, кхалнаьха кийнаш еш бола мастераш Крикорова Светлана, Акопова Вера, Брук Нина, кожно-меховой цехера мастераш Мажиева Замани, Юпаева Мубарик, кхы дуккхабараш. Цхьабакъда, царна массанена доагIаш да ер дешаш: уж ба шоай коллектива сий хадданза лакха лоаттадеш, предприятех дог лазаш, заказкашта культурно а дика а гIулакх деш бола производственникаш. Цар бехкагIа кхоачашдаьча заказашта юкъе брак нийсъенна е царех моллагIчо къахьегама дисциплина толхаяь, балха тIа хьовзам хилийта цхьа моттиг нийсъеннаяц. Долче, царна цкъа санна дуккхаза а предприяте кулгалхоша тийннай сийлен грамоташ, ахчан премеш, маьхера совгIаташ. ХIаьта царна эггара дезагIдола совгIат да заказчикаша дег тIара доагIача дешашца оалаш дола баркал. Из дуккхаза а яьхад царех хIаранена.

Шоай балхах дика кхеташ, йоккха опыт йола къахьегама ветеранаш итташ ба укхаза. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш, кагирхой хьехамчаш, Оргиян Антонина Григорьевна (профкома председатель), Бекова Рая, Хайдарова Аймани, Соркина Софья, Усик Ольга Ивановна, кхы дуккха бараш а. Профессионально-технически училища чакх а яьккхе, каст-каста укхаза балха боагIа кхувш боагIа кагийнахи мехкарийи. Царна тIачIоагIбу кагирхой хьехамчаш. Цар шоай опыт, дикагIйола балха методаш камаьрша дIа а йовзийташ, башхадика специалисташ хьалкхебу. Цул совгIа каралаьца къахьегама никъ безабалийтара, шоай профессех уж доккхал деш хилийтара бола лостам луш, царна хьехар а ду хьехамчаша.

Кастта шовзткъа шу дуз Оргиян Антонина Григорьевнас укхаза къахьега. Ученик йолаш къахьега дIа а йолаенна, мастералла, бригадиралла болх баьб цо дуккхача шерашка. ХIанз предприяте профсоюзни организаце кулгалхо я из. Пенсе яха йоллашехьа, дуккхача шерашка ше къахьегаш хиннача коллективах къаьста ца могаш балха юхаенай из. Цун къахьегама никъ сий долаш хилар хьахьокх цунна тийннача дуккхача совгIаташа: Антонина Григорьевнай наькха тIа лепаш я Ленински юбилейни, «Къахьегама ветеран» яха медалаш, «Социалистически яхье котъяьннар» яхеи «Пятилетка ударник» яхеи сийлен знакаш.

— Уж санна бараш шортта ба тха къоначарна юкъе а, — аьлар мода цIен заведующе Арсанукаева Фатима Мовладиновнас. — Царех я смена начальник Садулаева Камета. ХIанзчул бархI шу хьалха хIамаш тега мастер йолаш ший къахьегама никъ дIаболабир цо. Цул тIехьагIа Ставропольски техникуме заочно деша а этта, дика лешаш чакхъяьккхар цо технологически факультет. ТIаккха мода ЦIагIа хьачу мел доагIача заказашта диспетчер йолаш болх бир Каметас. Дика лоархIайора из цу декхарех а. Цудухьа технологалла хьожаяь болх беш хилар из. ХIанз Камета керте латта смена предприяте эггара дикагIа лоархIаш я. Из зувш бар объединене коммунисташ. 1986 шера уж берригаш а раьза болаш, парте членалла дIайийцар цар из. Цу гIулакхо шийгара дикка дукхагIа дIадехалга дика кхетадеш яр Камета. Духхьал дика болх барах ший декхараш кхоачашдаь яьннарг лархIацар цо. Цудухьа хьинаре дакъа лаца йолаелар из юкъарча балха тIа, хIанз цо дика кхоачашдеш да партгрупорга, объединене халкъа тIахьожама группа члена, кагирхой хьехамча декхараш.

Наьха хьашташ дикагIа кхоачашдара тIадерзадаь дукха балхаш ду укхаза укх тIеххьарча шерашка. Цига вIашагIа а елла болх беш я Эльжаркиева Валентина Николаевна керте латтача художественно-экспериментальни цеха коллектив. Цига хIара бетта кийчъю тегаргдолча барзкъий моделаш. Заказчикашта уж дIайовзийтара царна выставка ю. Уж моделаш кийчъю дукхагIа наха хетташ долча барзкъашка хьежжа. Бахача наьха заказаш дикагIа кхоачашдара уж санна йола мероприятеш кхы дуккха а чакхйоах укхаза.

Цхьа барт-цхьоагIо йолаш, шоай ерриг таронаши кхоачамаши оарцагIа а даьха, иштта къахьегача модай ЦIен коллективо цхьа бутт дIабахийтабац укх юбилейни шера пачхахьалкхен плани тIайица социалистически декхараши дикка тIеххкоачаш ца деш. Цудухьа цхьайтта бетта задани 108 процент совгIа кхоачашъяьй цо. ПланагIа лаьрхIачул совгIа кхоачашдаьд итт эзар сома маьха бахача наьха заказаш. Шера план а дикка тIеххкоачашъергхиларах а шеко яц.

Б. КОСТОЕВ.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

ЗIАМИГАЧА ФЕРМА ТАРОНАШ

«Родина» яхача совхоза общественни кхачанна эша шура а дьтта а хилийта дагахьа, гIонна болча боахама хьисапе вIашагIъеллар шурий ферма эгтара хьалхарча юкьнга. Цудухьа божа Iаяха дукха бацар цига. ТIехьагIо кхетадир укхаза хьайбаш кхы а дукхагIа кхаба шоай таро йолга. ХIанз мехка Кхачан программа кхоачашъеча дакъа лоацаш а, паччахьалкхенга шура, дулх дохкаш а, ший хьашташ хьайбай продукцеца диза кхоачашдеш а ба из боахам.

ДукхагIа хулаш дар кхоабаш дола хьайбаш, кастта паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара план а оттайир совхоза, цун керттера декхар — баьцадаараши соми кхебелга доллаше а. Цул тIехьагIа хьайбай боахама а дукхагIа уйла е баьлар кулгалхой. Хьалъе йийзар доаханна, хьакхарчашта йола помещенеш, доакъара цех, хьайбаш леладерашта къахьега а салаIа а эша объекташ, эшаш йола техника Iалашъе а йийзар.

ДIа иштта доладелар.

ХIанз совхозе 200 Iатта лаьрхIа кхий да хьалдаь латташ, цу чурча ерригача къахьегама процессашта яь механизаци а йолаш. Кхоабаш 300 бежан да совхозе, царех бIаь бетта етт а болаш, 650 хьакха я, вешта аьлча хьайбай ферма ондо я. Цо боахама хьашташ кхоачашдаь а ца Iеш, паччахьалкхенга дохк дулх а шура а. Масала, соахка совхозо паччахьалкхенга дехкар 710 центнер дулхи ши эзар центнерал тIех шурен. Уж планал тIех да.

Шурен дулхи дохкара укх шера а пятилетка шин шера а планаш тIехкхоачашъеш я.

— Ер шу чакхдалалехьа планал совгIа 300 центнер шура дIалургъя оаха, — йоах ферма бригадира Хасиев Султана. — ХIаьта планал совгIа 20 центнер дулх а дохкаргда оаха. 12-ча пятилетка 3-ча шера 2,5 эзар центнерал чухьнахьа йоацаш шурен 700 центнерал тIех дулхи дохка лаьрхIа да тхо.

Бокхкхача лоархIаме да — хьайбай продукци дукхагIа яьккха ца Iеш, цун дикал айе а цунга дIадодар чухьнахьа даккха а гIерташ хьайбаш леладераш шоаш хилар. Тахан шурен дулхи доаккхалга рентабельни да боахаме, хIаьта а из кхы а дикагIа хилийта гIерт-кх.

ХIанз шурий пхьан центнерага дIадодар 25 соми 95 кепиги — планал 2 соми 55 кепиги кIезигагIа да. ХIаьта хьакхий дулха центнерага 231 соми 40 кепиги — планал 42 сом чухьнахьа дода.

— Бежана дулх даккхарга дIадодар дукхагIа да тха, — йоах ферма кулгалхочо, — цкъа - дале, доакъар арахьара кхо мах а телаш нийде дезаш моттигаш нийслу, паччахьалкхенга дохкаш лучул шозза чухьнахьа ба оттабаь мах. Цул совгIа хIаране дозал 350 — 400 кг. йолча доахах дулха комбинато кхы тIа а 50 процент мах бола ма боагIий. Бакъда, оаха дIачутела сиргIаш 400 килограммага кхоачаш яле а, тхона из мах телац... Цудухьа укх шера 11 бетта 19 эзар сом ахча дайнад тха. Из а хозрасчетни коллективни подряди балха юкъейоалаеча хана.

Совхозе хьайоаккха ерригa хьайбай продукци рентабельни яле а, оаха лаьрхIад йолаш йола ерригa а тароаш хьатIабоагIаш бола пайда алсамбаккхара оарцагIъяха...

Шоай алапеш а хьал-таро а къахьегамах бухсоцаш хьахинначох, цунах доагIача алапех тийша долга дика кхетадеш ба доярказ, скотникаш, свинаркаш — берригаш а. Дика кхетаду из кулгалхоша а парткоме а. Укх гурахьа совхоза коммунисташа шоай собране из дош дийца а дийца, специалисташца цхьана хаьддезараш белгалдир. Уж дерригаш а чIоагIа лоархIаме да.

ХIанз деттача доахах дукхагIдараш Iаьржа - боархача фух да. Царех хIара Iатто шера 4—5 эзар килограмм шура яла тарлу.

— ДIадахача шера сай 24 Iаттах (царех 18 цу фух бар) хIаранегара 3570 килограмм йолаш шура яьккхар аз, — йоах доярка Оздиева Зояс. — Бакъда, укх шера 3250 килограммал тIех ца йоалаяла мег. ХIана аьлча, укх шера хьалхарча ах шера кхоачамболлаш дика доакъар хиланзар...

Цу хьакъехьа дувц доярказа АкаевгIар Сайхьатеи Хапеи, Темишева Хапе. Бакъда, укх шера Iалашдаь доакъар цар ма яххара хIара Iаттагара 4000 килограммал тIех шура шоаш йоаккхаргхиларах дог тийша-м ба уж.

Укхазара хьайбаш леладераш шоай гIулакхa бизза говзанчаш хилара тешал деш да, хIара бIаь Iатта сих 97 Iаса хьалхедар а, иштта шурий хьоанал базисничул тIех хилар а. ХIаьта доярказ, скотниккий хIара бетта дола алапи 200 сомал тIех да.

Хьакхий ферма подрядни хозрасчетни звенона керте латт дукхха шерашка Iоаяь опыт йола Ларина Анна.

— Виъ саг ва тха звенона, — йоах цо, — соца болх беш я Зайцева Тамара, Ординская Валентина, Голубева Ольга. Укх шера 11 бетта хьалхе а яь 500 хьакха дIаеннай оаха, хIаране дозал 110 килограммал тIех а долаш, хIаьта кхы 150 хьакха хьа а эц оаха кхаба. Из соахкарча боараме хул.

Хьакхарчашта цхьа центнер дозал тIакхетарга 10,8 центнер доакъара единица дIайоахийт цар — планал 4,2 центнер кIезигагIа (шера еррига енна тIераьннай 23 хурск). Цудухьа хьакхий дулха центнерага дIадодар планал 42 сом чухьнахьа хиннад.

— Болх-м дика бу оаха, — йоах звеньевойс, — хIаране алапеш а бетта 240 сомал тIех да. Бакъда, тхо раьза долаши тха дегашта лоIамбеши бац болх. Нагахьа санна, юкъе юкъ а ца йолийташ массаза а тхона доакъар хуларе, кIезигагIча доакъара единицашца а кхы а лакхагIа хьокхамаш даха таро хургъяр тха. Хьаштдале, зооветеринарни профилактически болх а хила боагIача боараме бац, цудухьа хурскаш тIераювл, тIадетталу дозал а тхона ма хеттара дац. Из дерригa нийса хилча кхаьба дIалуча хIара хьакхий дозал 120 килограммал тIех хилийта таро я. Из дерригa а продукцега дIадодачоа а тха алапена а чIоагIа Iаткъаш да.

Лоацца аьлча, хьайбаш леладара гIулакх кхы а тоалулга, дукхагIча даькъе, доакъара база чIоагIъярах тийша да. ХIаьта вож гIулакхаш-м, доахан вIашагIъэдеш керда фу доладар бахьан долаш, ферме дика чакхдоахаш да.

«Родина» совхоза паркома секретарь Кащеев Владимир Петрович хIара дийнахьа хул хьайбай фермашка. КIоаргга тохк цигара болх, хьож хьайбаш леладерашта эшар, цар балха новкъарле ер фуд.

— Тха керттера декхар, — йоах Владимир Петровича, — махулла дукхагIа баьцадаараши соми хьалхебар дале а, чIоагIа йола доакъара база хьаянза яргйоацаш хилар кхетадаьд оаха, хIаьта хIанзале цхьацдола хIамаш да а даьд...

Цкъа-дале, специалисташа кийчъяьй юха бIаьсти денз бIарчча шера хьайбашта моша доакъар хилийтара чакхъяха еза мероприятеш, хIаьта совхоза вIаштIехьдаьннад люцерна дIаебIаь гектар латтта хьакъоастаде а. ХIаьта из культура дIаюврга, иззал долча лоаллахарча эри уллача а авиаотряда латтта а. 40 гектара тIа рапсаца эдаь Iаьржа кIа дIадийннад укхаза гурахьа. Цул совгIа ялатийна лаьрхIа гурахьа бIаь гектара тIа кIа дIадийнад.

ШозлагI - дале, бIаьстан юххье 50 гектара тIа горохи кени вIашагI а эбаь дIабургба, цул тIехьагIа — мошача доакъара лаьрхIа иззал хьажкIаш а. Из культура цхьа хьувкъам чуийцачул тIехьагIа шозлагIа дIаювргъя 200 гектар латтта. 20 гектара тIа доакъара свеклаш а хургъя укхаза. Доакъара база онда хилийтара гIо деш хургъя баьцадаарий баьцаш, отходаш, стандартни боаца сом, хьасасом, кхыяраш.

КхозлагI-дале, тахан а тIехьа хьада ха йоацаш болх беш я доакъар кийчду цех. Цо хIара дийнахьа микро а макро а добавкашца тоабаь бIаь центнер мужи 30 центнер моакеи кийчду, хIаьта йий доаккхача заводера 60 центнер барда а бахь хIара дийнахьа.

Керттердар — совхозе вIашагIъеллай доакъар Iалашду подрядни бригада. Цунна керте оттаваьв опыт йола механизатор Николай Козинцев. Цо хIанзе а дIаболабаьб ший болх. Нах а техника а кхоачамболлаш я цига.

— Иштта кхоачамбаьб оаха цу балха, — йоах В. Кащеева. — Цудухьа хьайбаш леладерашта дош деннад хIара кхоабача Iаттагара 3600 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яккха а, паччахьалкхенга 2500 центнерал кIезигагIа йоацаш шурен 700 центнерал чухьнахьа доацаш дулхи дохка а, аьнна.

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча совхозо юкъехьош дола дакъа цунца ондагIа хургхилара тешаш ба хьайбаш леладераш.

П. МАГОМАДОВ.

ЦХЬАККХА А ВИЦВЕННАВАЦ, ЦХЬАККХА А ДИЦДЕННАДАЦ

ГАМИДА ТIЕМА НАЬКЪАШ

Дог тоха ца луш Iодешалац Даймехка тIема доакъашхоех — Грозненски тIема - пехотни училища курсантехи командирехи дувцаш дола «Дагалоаттамо дегаш тохадолийт» яха Нохч-ГIалгIай книжни издательствос арахийца книжка. Цу тIа бувцараш бокъонца бола турпалаш хиннаб. Ткъаьи нийс къаман викалаш Даьхенна кхерам тIаэттача шоай вахар дIадала кийча болаш духьала лаьттаб немецко - фашистски гIаьрахошта. Царех цаI ва Ужахов ИбрахIима Гамид а. Цун тIема наькъаш хоттаденна хиннад цIи хеза болча тIема командирашца: инарал - лейтенантаца Советски Союза Турпалца Хаджи-Умар Джиорович Мамсуровца, подполковникаца, дивизе командираца Висаитов Саккийца, тIом хьале полка командира заместитель хиннача подполковникаца Ахтаев Iаддалцен цун зIамагIа волча вошаца дивизе разведывательни эскадрона командираца капитанаца Ахтаев Iаддал-ВоахIапцен, иштта кхы дукхха барий цIераш йоах тIема ветерана Ужахов Гамида цу бирсача шерашка Iазап тоххаш шийца хиннарий.

ТIом хьале Грозне маьхк йоттача комбинате весовщик волаш болх беш хиннав Гамид. Цхьабакъда цун дог даим цу шерашка Грозне хьайнийлла хиннача пехотни училищигахьа хиннад. Цкъа а шозза а цига деша дIаотта велча кувгашта анаш да хьона, яхаш чакхвоалийташ хиннавац из медицински комиссе.

1941 шера тIом хьайнача деношка кхозлагIа дехар ду цо пехотни училище ше чакхвалийтар дехаш. Медкомиссе къахетам а баь чакхвоалийт из. Иштта Грозненски тIема пехотни училища курсант хул Ужахов Гамид.

ТIема лаьрхIа сихъяьча программагIа командираш кийчбеш хиннаб пехотни училище. Дешар чакхдоалаш латташ батальона штабе дIа а бийха подполковника, штаба начальника Щеголева кхайкадаьд курсанташка: «училище кхаь бетта дешаргдола кавалерийски отделени хьайийллай. Цига нохчийн гIалгIайн къамах бола курсанташ деша чубахийта, аьнна приказ да. Кавалерийски курсашта начальникалла оттаваьв хIаьта човнаш а яь тIем тIара училище хьеха хьахьожаваь хинна капитан Мазаев Маташ».

— Тхо шевар гIадваха вар, — яхаш дувц Гамида, — цу хана а тIехьа майра тIемаш дарах цIи хеза хинна кадрови эпсар тха курсий начальникалла оттаваь. Берригача мехка хозийташ дувцар цун денал, тIема говзал, майрал «Правда» газето. Ераш да уж цун оагIош тIара мугIараш: «...Танкови батальона командира Мазаев Маташа танкисташа Дубно, Броды яхача Украина юрташка хиннача бирсача тIемашка йокхха тIема говзали, денали, майрали гойтад, хIаьта командира ше Iалаьмате йоккха организаторски говзал, денал дола тIема командир волга, халача тIемашка ца вохаш, Iалаьмате хала декхараш кхоачашдара батальна низ оарцагIбаьккха, майрра де дезар хьаде шийна могаргдолаш хилар хьахьекхад цо...». Грозненски пехотни училище хьожавале Мазаев Маташа тIемаш даь хиннадар Украина Перемышль, Буски, Броды, Дубно яхача моттигашка, тIаккха Харьков яхача города йисте хиннача тIемашка хала човнаш а яь госпитале хьожаваь хиннавар. Човнаш йийрза йоаллаше а Грозненски пехотни училище тIема командираш кийчбе хьожаваьв.

— Иззамо саг тхоашта командиралла оттавича доккхал ца дича йиш ярий тха? — йоах тIема ветерана Ужахов Гамида. — Цхьабакъда дукха Iанзар из училище. ТIем тIа вахийта ше, яхаш цо рапорташ яздарах, тIема командоване кхоачашбир цун лоIам из тIем тIа юхавахар. Вайна ховш ма хиларра, Сталинград бахьан лаьттача тIемашка турпала санна валар хилар Мазаева.

Кавалерийски курсашка ше дешарах а цига шийца дешаш хиннача мехкахоех а Ужахов Гамида дувц:

— ШоллагIча батальона ворхIлагIча роте вар со. Махулла сихагIа училища чакх а яьккха тIем тIа ваха гIертар тхох хIаравар, хIана аьлча вай мохк хIалакбеш воагIар къиза моастагI. Советски нах боабеш, городаш, юрташ цIераш етташ йоагаеш воагIар из. Соца цхьана дешаш бар Ужахов Баматгири, ГIалма - йистера Барахоев Мухтар, Межидов Хайдарбек, Алероев Хожа-Ахьмад, иштта кхыбараш, тIеххьарвар тха комсомольски ячейка секретарь вар.

1942 шера апрель бетта, училища чакхъяьккхача, лейтенанта чин лу Ужахов Гамида. Цигара дIадолалу цун тIема хала наькъаш. Май бетта Армавире латташ хиннача шоллагIча къаьстта йолча Нохч-ГIалгIай дошлой дивизе кхоач из. Цу хана дивизена керте латташ хиннав капитан Котиев Хьамид, хIаьта тIехьагIа дивизе командиралла оттаваь хиннав Висаитов Сакка.

Юххьанца конни разьезда командиралла оттаваьв Ужахов Гамид. Къулбаседа-Кавказски фронта штаб лораеш хиннай цун дошлой разъезд. Гарнизона начальник хиннача полковника Волкова къайлагIара приказ деннад Ужаховга города хьатIадоагIен арадолхен наькъаш дIа а лаьца, бийсан итт сахьат даьнначул тIехьагIа лаьрххIа енна бокъо йоацаш городе цхьа дегI чу ма дита, аьнна. ХIара Iуйран гарнизона начальникага хоам беш хиннаб Гамида городерча хьалах лаьца.

Цкъа цхьан бийсан ши сахьат даьннача хана говрашта хий моладе хи тIа баха хиннаб дошлой. Ха тIа лаьтта хинна бIухой тIехьабаьхкаб Гамида, малаш-б ца ховш бола нах лийцаб оаха, аьнна. Лийцарех цаI гимнастерка качаматаш тIа ромб йоаллаш хиннав. Из геттара, ше соцаварах раьза воацаш, чура вувлаш хиннав, хIаьта шоллагIвар — зIамагIволча лейтенанта форма ювхаш хиннав — хьалхарчун адьютант волаш санна. Шинне а документаш ала хIама доацаш лерттIа хиннад. Цхьабакъда, хIаьта а дивизе штабе баха тугаш хиннабац «хьаьший». — «Тхо Iа дIа ца дохийтте, оаха топаш тохийтаргъя хьона, эпсара чин дIадоаикхийтаргда», яхаш, Ужаховна кхерам тIатувсаш хиннаб уж. Iурралца ший палатке боагIабаьб уж Гамида. Iуйран «ВЧ» яхача бувзамах гарнизона начальникага Волковга хоам баьб цо шоаш соцаваьча шин сагах. ТIаккха лийцараш гарнизона штабе бигаб. ТIехьагIа инструктаж еча хана полковника баркал оалаш белгалбаьб Ужахов Гамида бIухой. Бийсан цар лийцараш шпионаш-диверсанташ хиннаб. Бийсан геттара фе хила, аьнна, цIаьккха а кердадаьккхад гарнизона начальника.

Дукха ха ялалехьа Ужахов Гамида тIом беш хинна кавалерийски дивизи Ростовгахьа яхай. Цига бизза тIема кхоачам а болаш тIабенача моастагIчун бIуца тIом болабаьб. Цхьабакъда, цхьатарра хиннадац низаш — Кавказа керттерча дукъагахьа тIехьашка яьннай дивизи, моастагIчоа тоъал зе а деш. Ужахов пул тIехьагIа тIом беш хул 63-ча кавалерийски дивизе. Из дивизи юкъейоагIаш хиннай Кубански йиълагIча кавалерийски корпуса. Цу дивизе 3-гIча эскадрона юкъе а волаш Нохч-ГIалгIайчен а ноагIой а аренашка кхаьчача моастагIчунша тIом беш хул Гамид.

— ГIомара аренаш дIахьулавала моттиг йоацаш, шоашта даа а говраш кхаба а хIама доацаш хала моттиг яр из, — дувц ветерана. Ужаховна приказ лу дошлой группаца тIа а вахе Ага-Батырь яха юрт моастагIчунгара хьаяккха, аьнна. Цигара кхачан продукташ а доакъар а даккхара лаьрхIа хила дезаш хиннад из. Цул совгIа, из юрт яьккхача, разведко техкача бесса, моастагIчун низашта юкъе загал чутохаш бола аьттув луш хиннаб вай эскара моастагI вохаве. — Из операци чакхйоаккхаш ворох тоап а кхийтта Армене Кировокан яхача городе госпитале вихьар Гамид. Цига дарба деш волаш хезар, Сталинграде немецки группировка вай эскаро йохаьйй яха цар дегаш айдеш бола хьалхара хоам.

Госпиталера вийрза араваьлча Закавказски тIема округе Тбилисе вохийт лейтенант Ужахов. Цигара Москве дIахьожаву эпсарий полках дIакхетара. Цхьабакъда цигара Гамида иразагIа, хьалха ше хиннача 63-ча кавалерийски дивизех дIатох из. Ший дошлой дивизионаца Гамид тIом беш хул Донбасс мукъайоаккхаш, «Дон» яха немецко - фашистски группировка йохаеш. Къаьстта хала хиннад тIемаш моастагIчунгара Капитоновка яха юрт мукъайоаккхаш. Дукха советски бIухой лийгар из юрт бахьан.

— Эскадрона командираца даим уллув вар со, — дувц Гамида. — Цхьана тур деттар оаха фашисташта, гIадъухар цига тхоай аьттув баьлча. Со юхахьежача говра тIара чувожаш латтар командир. Цига цунна оарцагIвала со велча, хала чов еш топ кхийтар сона а. Тхо шаккхе а цу довна юкъера араваьккхар новкъосташа, хIаьта тха дошлой гаьна дIахьалха баьлар моастагIа оаташ.

Из юрт бахьан баьча тIемах ЦIеча Седкъа орден хьожаяь хиннай Ужахов Гамида. Човнаш ерзаеш цул тIехьагIа из иллав Саратоверча города госпитале. ДIахо тIом бе могаргдолаш вац, яхаш хиннад лораша Гамидах. Цудухьа вийрзачул тIехьагIа Куйбышеве латташ хиннача записной полке хьожаваьв из. Цига дIаводаш новкъа фашистски бомбардировщикаша бомбаш йийтта йохаьйй цар эшалон. ЦIаькха а човнаш яь госпитале вихьав Гамид. Ираза човнаш хала хиннаяц. КхозлагIа човнаш яь Гамид госпитале уллача юкъа, моастагIа вай мехкара эккхавеш тоъал гаьнаваьккха хиннав Советски эскаро. Мукъайоаккхаш латташ хиннай Украина, Белоруссии, Прибалтикера республикаш.

Вийрза госпиталера араваьнна Ужахов Гамид 27-гIча Краснознаменни кавалерийски дивизех дIакхет. Цу хана цу дивизена керте латташ хиннав цIи хеза вола инарал-лейтенант Мамсуров Хьаж-Умар.

— Со хьалха а дукха хIама хеза вар, — дувц Гамида, — 1936 шера Испане ший интернациональни декхараш кхоачашдеш хиннача Мамсуровна карагIдийнача турпален гIулакхех. «Мамсуровцаш» тIабоагIа аьлча герзаш Iо а кхувсаш удаш хиннаб фашисташ. Из вувцаш хиннав сийлахь воккхача американски йоазонхочо Эрнест Хоменгуэйя «Мала бахьан бек гургал» яхача ший книжка тIа.

Танкови соединенеца цхьана тIом беш 1944 шера Броди яхача моттиге ялх фашистски дивизена го баь хиннаб Ужахов Гамида дIакхийттача Мамсурова дивизе. Цул тIехьагIа Перемышле латташ хиннача полке дIахьожавича Гамидах кхет вежарий АхтаевгIар — Iаддали Iаддал-ВохIаби. ВоккхагIа вола воша Iаддал, полка командира заместитель хиннав, хIаьта зIамагIвола Iаддал-ВохIаб — дивизе разведка командир хиннав. Царца чIоагIа доттагIал лелаьд Гамида тIемо уж къоастабалцца. — ЧIоагIа денал долаш, тIема говзал йолаш, майра эпсараш бар уж шаккхе а, — яхаш дувц Гамида.

1944 шера хьалхарча Украински фронтаца волаш Чехословаке доазон тIа кхоач Ужахов Гамида тIом беш хинна дивизи. Цу хана фронта командующи Советски Союза Маршал Конев хиннав. Цунца ший хиннача вIашагIкхетарах а къамаьлах а Гамида дийцачох яздергда вай:

МоастагIчун тыле тIема рейд е вахийтав Ужахов Гамид. Цу хана пулеметни взвода командир хиннав из. Цар еш хиннача рейдаша чIоагIа аьттув луш хиннаб вай эскара моастагIчун уйлаш а низ а кегабара. ЦIаьхха букъа тIехьашкара советски бIухоша еш хиннача рейдаша фронта дукха низ тIерабаккха безача оттавеш хиннав моастагI. Иштта хиннад Гамид ший взводаца букъа тIехьашкара моастагIчоа дов доладича а. Фашистий низ дукха а болаш йохаяь дIайоаккхача этта хиннай Гамида взвод. Взводах пхи саг мара юхевиса хиннавац уж. Амар деннад царна еза хIамаш карара дIаяха, аьнна. Кхо пулемет чIегаш хьа а даьха Iокхайсай Гамида бIухоша, цаI бIарчча йолаш шоашца йитай, фу хул мала хул, аьнна. Го боха а баь шоай эскар латтачахьа чакхлийлхаб уж. Цига Ужахов Гамида ведда тIа а вена цхьан капитана аьннад, маршал Конев кхайк хьога, аьнна.

— Мичав из? — хаьттад цецваьннача Гамида.

— ДIа-а, гув тIа латта пхи саг гой хьона?

ПIелг, дIахьожабаьб капитана.

— Гу!

— Ферта тIаккхелла латтар Конев ва.

Сиха ший барзкъах кулг а теха, ше ма водда ведда тIавахав Ужахов.

— Алал сога, лейтенант! — аьннад маршала Конева, — масса пулемет хила еза взводага?

— Иъ хила еза, новкъост Маршал! — жоп деннад вокхо.

— ХIаьта, сона гучогIа, шуга цаI мара мичай!

Шоашта рацепа денна амар дIадийцад Гамида. Цудухьа чIегаш хьа а даьха кхоъ дIакхайсай оаха, аьннад цо.

— ТIаккха иштта амар хилча цаI юхе хIана йитай оаш? — хаьттад вокхо.

— Тхоашка пхеннега цаI лелае низ дIакхоачаргболандаь, — жоп деннад лейтенанта, — тIаккха тIом беш гонна юкъера арадовла а эшар тхона из.

— Командоване цIерагIа аз баркал оал шоана,— аьнна, безаме бIара а хьежа, Гамидага кулг деннад маршала Конева.

Цул тIехьагIа Польше чубахаб уж. Цига кIезиг-дукха са а леIа, юха тIом баьб цар дивизе. Гамида дагардалац Днепра, тIаккха Одера шоаш тIехбовлар. 1945 шера 2-ча феврале Одер яхача хина уж тIехбовлаш диазлагIа човнаш яьй Ужахов Гамида. Киеве госпитале уллаш хезаб цунна 9 мае вай Котало яккхарах бола хоам.

ТIом чакхбаьлча шоллагIча группа инвалид волаш госпиталера араваьннав Гамид. Шиъ ордени ворхI медали луш чакхбаьккхаб цо тIом.

Ше пенсе ваххалца халкъа боахама тайп-тайпарча моттигашка балхаш даьд тIема ветерана.

С. ШАДИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Чарасъябе яь агитрейд

ДРА. Пагман? Карабаг? Мирбачакот? Дехсабз? Кабула провинце цу а кхыча а уездий, волостей цIераш оаха йоахар ТАСС корреспондента рейде дакъа лаца аьнна хьийха Афганистанера Советски эскара ограничени контингенто агитотрядаца тхоаш дIадолхача хана. «Уезд Чарасъяб», — аьлар отряда командира майора Ю. А. Бундина ший подразделене таханарча балха объектах долча хаттара жоп луш. Из Кабула 20 километр гаьна, къулбехье улл.

Тхо Калан-Ахьмад яхача кишлаке кхоач... Массехк шу хьалха йохаьча школа пенашта юххе къоаной багIа (хIанз из школа меттаоттаеш латт). ГIулакх цIенхашттачарех да; йоахар къамаьл даьча уездни партийни организаце секретара новкъоста Мозаммела. Цо къам барта дигара политиках, Советски Союза, советски эскара Ограничени контингента Афганистана деча новкъосталах дувцар. Цу хана кадай болх беш бар агитотряда салтий. Цар массехк минот ялалехьа советски халкъа карагIдаьннарех, советско - афгански доттагIалах дувца сурташи документаши тIадола стенд йоаржа а яь дIаоттайир. Лоалахарча коа ца могаш бараш тIанйбора. Пациенташ цкъарчоа кIезига бар — майрагIчарах ши-кхоъ, хIаьта а кастта лора Л. Тапхаева истола хьалхашка дукха нах гулбелар.

Партийни организаце секретараца къамаьл даьчул тIехьагIа, къоаной а лора тIабахар. Цу юкъа салташа плащ-палаткаш тIа Iоехкар парна ена хIамаш. Тахан цар берашта дешара эшаш йола хIамаш, барзкъаш, кога гIирс бенаб.

Программа эгтара чIоагIагIа теркам тIаозаш дола дакъа кинофильмашка хьажар. Грузовика тIа дIачIоагIъяьча экрана IотIахийцача Iаьржача кIада геттара чIоагIа малх хьежаш сийрдача дийнахьа а кино хьажа таро лу. Нах кино хьожача юкъа майора Ю. А. Бундина ТАСС корреспонденташта подразделене исторех дувц. «Агитотряд 1983 шера хьаьяьй, цунна дукха сийлен гIулакхаш карагIдаьннад. Цо Кабула провинце 600 гаргга ча нах бахача пункташка, иштта кхычахьа 270 митинг. собрани эзар совгIа беседа яьй. 25 эзар сага кхачани медицински новкъостал даьд.

СУРТА ТIА: лоалахарча кишлакера вира тIа а хайна сихденна бер дода агитотряда викалашца вIашагIкхета безамболаш; дIа-хьа бовзар.

В. ДУБИЛА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ИЗ САКЪЕРДАМЕ ДА

«Париже хIама мишта эцаргъя?»

Цу хаттара жоп луш дукхача парижанаша шоаш Парижера вIалла хIама эцац аргда. ХIара дийнахьа, къаьстта пIаьраскан шоаттеи деношка парижски кольцеви наькъах дIакъесташ долча дукххача шоссешка гIолла итташ эзараш машинаш городал арахьарча торгови центрашка йолх. Укхаза дукхагIйолча хана берригa дезал цхьана боагIа. Иштта дага а доацаш дизза ди дIадахьа йиш йолаш хьаяьй уж торгови центраш. «Карфур», «Ошан», «Мамут», «Юромарше», «Кора» яхача компаней геттара йоккхача супермаркеташкарча шеррача торгови пассажашкеи галереяшкеи зIамига тикаш, лавкаш, ресторанаш, кафеш, буфеташ, берий аттракционаш. Iан хапара бешамаш я. Иштта укхаза я видеотекаш, фотомастерскеш, барзкъаш цIенду, дутта точкаш. Торгови центра уллув культурни центр я. Цунна чуйоагIа выставочни зал, массехк кинотеатр, библиотекаш.

Супермаркетера практически моллагIа хIама эца йиш я кхача, барзкъаш, кога гIирс, радио, электробытови аппаратура, книжкаш, пхьегIаш, мебель, квартира ремонт яра эша тайп - тайпара инструменташ, кхыдола товараш. Дерригa товараш цхьан моттигеи, хIаьта иштта, маьха дарегIен хиларах укхаза дукха эцархой тIалатт.

Массаза маьхах дарегIа уж е вожаш товараш дохкача тикашка цхьан ханна бIаь гаргга йолча кассо болх беш хилар кхетаде хала дац, цига массе а деношка геттара дукха нах хул. Геттара сиха болх беш бола кассираш эцархошца безаме а хул, хIаранега моаршал а хоатт, хIаьта ийцача хIамах доагIар дIанийцачул тIехьагIа баркал а оал. Вешта аьлча, тIеххьарча шерашка цар къахьегам геттара аттача бийрзаб: товараш кассе транспортераца хьатIакхухь, хIаьта упаковкашкеи этикеткашкеи латта закодированни маьхаш лазера лучо лоархI: ХIанз укх тайпарча тикашкара хIама эцаш хилча дукхагIчар кара ахча дIалац. ХIаьта цар дукхагIча даькъе банковски чекаши кредитни карточкаши дIалу.

Пригородни торгови центрашка а ца водаш ший цIен юххерча тикашкара эца мегаргъя тайп-тайпара хIамаш. ХIара, дукха йоккха йоапача парижски квартале а тIехьа сага хIара дийнахьа эшаш дола товараш да. Уж я баьцадаараш, сомаш бохка рынкаш, дулх, чкъаьрий, зизаш дохка лавкаш, кулинари, барзкъаш, кога гIирс, книжкаш, спорттовараш дохка тикаш. Къаьстта дукха я аптекаш, булочнеш, газеташ дохка киоскаш.

Кхачеи зизаши дохкача тикаша цIагIа товараш хьакхахьара практика шерра юкъекхувл. ХIаьта булочне, кулинаре, шоашта езача торта е кхыдолча даара оаш заказ дича шун цIагIа истола тIа Iоттадергда.

ДикагIча хьал тIа бахача наха шоай цIен юххерча тика тIара эц хIамаш, цига уж супермаркеташкарчул маьха дикка езагIа йоллаше. Массаза цхьаннахьа ухаш бола уж эцархой тикашка доттагIий санна тIаэц.

Парижа центральни торгови улицашкара «Прэнтан», «Галери Лафайет», «О бон марше», «Самаритэн», «О труа картье» яхача цIи хезача дуккхаза вIаштIара яьча универмагашка кхы тайпара хьал хул. Вай московски ГУМ санна йоккхий йолча цу универмагий заданешка а иштта царна юххерча улицашка а тIехьа кIирагIа ялх дийнахьа Iурра денз садовлца дерригача дунен тIара баьхка дукха эцархой хул. Хьалхарча этажа тIа бижутери, духеши косметикеи арахецарца дерригача дунен тIа цIи хезача французски компаней продукци йохк. Лакхерча этажаш тIа барзкъаш, кога гIирс, берий товараш, мебель, пхьегIаш, книжкаш, грампластинкаш, ловзорга йохкаш йола секцеш я. Хьалхарча этажагара дIанйкхача ерригача этажашка товарашта хийцца тIаваха хьажа йиш я.

Дуккхьал цу тайпарча тикашка цIи хезача «французски сервисаца» товш йоаца ситуацеш нийслу. Укхаза, масала, бIаргаго йиш я пальтоштеи костюмаштеи юкъе гIолла продавец е шоашта езача размерах барзкъа лехаш лела нах. Цхьайолча хана укх тика продавецаш нахапа цIимхара, гIожа хул.

Эггара хозагIча кварталашкара цIи хезача парижски моделей цIеной, ювелирни, тIоарсках хIамаш еча мастерской тикаш наьха бIарг тIаозаш я. Бакъда уж массаза а яьсса хул. ХIана аьлча, уж керттерча даькъе «дунен мода столице» шоай гардероб хьалйиза боагIача доазол дехьарча бIаьхийча наха лаьрхIа я, хIаьта Париже цу тикашкара хIама эца могаргдолаш дукха нах бац.

Парижанин цIагIара ара па а воалаш хIамаш ийе йиш йолаш ва. Масала, дукха товараш каталогех заказать де йиш йолаш да. Заказаш почте гIолла да дIадохьийт, хIаьта тIаккха товар цIагIа хьадахь. ТIехьарча шерашка Парижера а дуккхача кхыча городашкара а торгови фирмаш шоай товараш ЭВМ новкъосталца дохк. Телефонни сета дIатIахеттача персональни компьютерага гIолла цхьайолча тикай прейскурант ха а, товарашта заказ де а йиш я. Эггара дукхагIа тешаш болча эксперташа чIоагIду — кхоане «электронни» торговлега хургйолга.

Юрий КОРОЛЕВ,
(ТАСС корр.).

Париж.

ХЬАЛЪЕШ ЛАТТ ЦЕХ-АВТОМАТ

ЛЕНИНГРАД. «Знамя Октября» яхача производственни объединене хьаеш латт деталешта механически обработка яра лаьрхIа гибки автоматизированни цех. Доалделга электроника шийна дIатIаэцаргдола из чоалхане комплекс къаьстта нийса йола изделеш цхьаццайолаш а кIазигача серегIа а арахецара лаьрхIа я. Сиха дIа-хьа нийсъе йиш йола меттал тедача оборудоване хадданза кхаь сменагIа болх бергба. Машинашъерий хIанзарча. лакха овсарле йолча агрегаташта эксплуатаци яра опыт йолаш я. Предприяте корпусни деталеш арахецара лаьрхIа йолча гибки автоматизированни участка толаме болх бу кхоалагIа шу да, хIаьта из цех-автомата хьаеча хьалхара лагIа а хинна дIаэттар.

Цхьабакъда объединене коллектива цех-автомат хьаеча хана цхьацца халонаш ла йийсар. Царех цхьа проблема кердача комплекса станокаш автоматически тIахьожам лсаттабара приборашца Iалашъяь ца хиларах латт. ХIанз а деталешта бустамаш лахари инструменташ дIанийсъяри къаьнарча Iаьдалагlа ду. Даймехка промышленносте хIанз къасастадаьдац тIахьожама приборашта разработка ярен серийно арахецарен дешаш.

СУРТА ТIА: числови программни устройстваш йолча токарни станокий оператор В. Киселев кердача цехе Рязански станкостроительни заводе хьаьлча лакха овсарле йолча агрегаташта гIулакх деш ва.

С. СМОЛЬСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

НОВКЪОСТАЛ ЭШ

Университета юбилейна након дохлхаш

ЦIаккха дIабалац сага дег чура ше дешаш, шийна кхетам луш хиннача кхуврчацара бIайха безам. Даим цига латт цун уйла. Цудухьа шеко йоаццаш ала йиш я Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете деша баьгIача эзараш болча кагийча наьхен мехкарийн дог латта моттиг шоай студенчески шераш дIадаха вай республикера къаьнагIйола вуз я, аьнна. ХIанз къаьстта ала лов сона цох, хIана аьлча гаьна яц цун 50 шу дизара юбилей. Юххьанца цо ший болх дIаболабаьб 1938 шера, хьалхагIа учительски а, тIаккха педагогически а институт йолаш. ХIаьта 1972 шера цох пачча-хьалкхен университет яьй.

Мехка хулаш латтача перестройка, парте тахан школана хьалхашка оттадаьча атта доацача декхараша уйла яйт укх хаттара: малагIа дакъа лаьцад республика керттерча вузо халкъа-боахам дегIабоалабеча, наха юкъе дешара сердал дIайоаржаеча, къона тIехье марксистско - ленински сакхетам болаш хьалкхееча? Цо хьалхадоакх университете истори хьакхоллалга. Из атта а хIама дац, хIана аьлча из хьайийла дукха ха ялалехьа, дIаболабеннаб Сийлахь-боккха Даймехка тIом. Дешар юкъагIдаьккха Даьхе лорае бахаб вуза хьалхара студенташ а хьехархой а. Керттерча корпусе дIачувоаллача хьалтеха доаллача мемориальни улго дагайохийт цар цIаккха лергйоаце цIераш.

Цхьабакъда, тIемо лаьгIбанзар дешарца бола наьха безам. Цу бирсача шерашка, дукха бе це а, студенташ чубоацаш йисацар аудиторешь. Цхьайолча хана веррига а 100 совгIа саг мара хилацар укхаза. Цар деша а дешар, бохабаь халкъа боахам меттаоттабеча дакъа а лоацар. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа целина, СибарегIен шаьра аренаш караерзаеча шоай дакъа юкъедихьар цар. Тlаккха йицъе йиш йий цар цIераш?

КIезига да вузах шийх а цун студентех а дола хоамаш. Цох лаьца деша йиш я 1985 шера Грозне араьннача «Декхар кхетадеш» яхача брошюра тIара, «За кадры» яхача газета «Съездагара съездага» яхача рубрикашкара. Университета селханара ди дувцаш да Ростов-на-Дону яхача гроде арахийца И. Ю. Алироевеи М. П. Павловеи книжка. Бакъда, ца аьлча далац, из деррига а бокхача Iам тIера цхьа тIадам миссел мара доацилга.

Цу даькъе нийсденна кхоачамбоацар дIадаккхар духьа, университете вIашагIъеллай «Поиск» яха кружок. Цун кулгалхо ва профессор В. П. Крикунов. Иштта цига дакъа лоацаш ба къаьнагIбола преподавателаш А. О. Лапина, Р. П. Дулерайн, дукха а студенташ. Тхона хьалхашка латта декхар — ма хулла дукхагIа университета историх дувца материалаш гулъяри уж наха дIайовзийтари. Цхьабакъда, из дара духхьал тха хьинар кхоачам болаш дац. Цудухьа кхайк тхо хьалха университете дешаш е хьехаш хиннача нахага шоашта могаш дола новкъостал дар дехаш. ДагадоагIараш дIаязде, долаш дола документащ тха адресагIа хьадайта, шоай дIахорча вахара наькъах хоам бе.

ХIанз а ховш дац вуз йистеяьккхарех масса саг ва «РСФСР заслуженни хьехархо», «НГIАССР заслуженни хьехархо», «Халкъа просвещене отличник» яха цIераш лелаеш. Тlаккха массагIа ва Даьхен деза совгIат — орденаш, медалаш, знакаш, сийлен грамоташ енна. Дика децарий цар цIераш яйзача? Накъадаргдар из хьехархошта, студенташта, абитуриенташта.

Дукха ба университет йистеяьккхачул тIехьагIа вай республикера дIабахараш а. Мишта хиннад цар вахара наькъаш, малагIа къахьегама толамаш даха аьттув баьннаб цар? Цу хаттарашта а жоп хаза лоара тхона.

Массане цхьана, бIу къожа ца беш, хьакхолла вай воаш дешаш е хьехаш хиннача, хIанз дешаш долча вуза истори!

Л. ФАРГИЕВА,
«Поиск» яхача студенчески кружока председатель.

Мишта кхоачашъю парте обкома бюро решени

МИЧА УХ БЕРИЙ ХЬАКЪ

Укх шера 30 январе хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро заседане цIенхаштта дийцар «Общеобразовательни школашка, профтехобразоване училищашка, деша даха ха йоацача берий учрежденешка общественни кхача лоаттабелга во вIаштIехьдаккхарах» дола дош. Белгалдаьхар цу хьакъехьара кхоачамбоацараш, бехктокхаме бараштa тIадиллар гIулакх тоаделга.

Из хинна шу дала доал. Мишта хувцаденнад цу хьакъехьа гIулакхаш? Цунга хьожаш хилар тхо укх деношка Малгобекски районерча школай столовешкеи буфеташкеи.

МугIарегIа латтача истолашта гонахьа чамболаш кийчбаь бIайха кхача буаш дагIа Инаркъерча № 12 йолча юкъерча школера бераш. Школа кулгалхоша а столове болхлоша а цар йоакхо елга гуш да. Группашкара дерригаш а хIана дац, аьнна, бераш дар столове даьгIараш.

Цунна гаьна йоацаш улл СоагIапче, цигарча № 8 йолча бархIшерарча школера хьал кхыча тайпара да, дешархошта бIайха кхача буабара бокъонаш массанхьа цхьатарра яле а.

Зале латташ цхьа-ши истоли шоашта кийч а даь делкъийга хIама дуаш ягIаш ши-кхо къона кхалсаги яр цу чу. Яьссача прилавкаш тIа тараза юххе латтача йоккхача бIехача пIендай яьшка чу ахаш бохкабенна кхораш латтар. Килограммах 2 сом а доаккхаш, берашка бохкаш бар уж.

Урокаш йистеяьнначул тIехьагIа юсаш йолча группашкара бераш хьачу а даьле, дIа-юха а хьеже, дIадолхар. Кхетадеш дар уж меца долга.

ХIаьта буфетчица Галаева Амината цар бала болчоа тара дацар. Директора декхараш кхоачашдеш йолча А. Гандалоевас йоах цхьан бетта дIакъайла хиннай школе продленни ден группаш, юхахьайийлла ши ди мара дац.

Шин дийнахьа хIама ца дуийташ бераш дита мегаргда, яхалга да-кх из.

Кхы а тамашийнагIа да цхьаькха, группащ болх беш хиннаеце а общепитерча документаш тIа цу юкъа дулх, даьтта, кхыйола продукташ боаггIача боараме дIанийяьй, аьнна, латт. Общепита кулгалхошта а хац уж мича ихай. Бакъда, уж продукташ дIа ца кхийсалга цхьаннена а къайле яц. Тlаккха мича яха хила еза уж?

Цу юрта я № 19 йола юкъера школа а. Цигара группаш дIакъайла а хиннаяц, гIулакх дикагIа хургда, аьнна, хетадала тарлу Бакъда, цига хинна хьал кхы а нийрчагIа дар. Бос малагIа ба ца ховш бIеха дар столове болхлочоа Даурбекова Людайна тIадийха халат.

ХIама дуаш хила дезача шин группацарча шовзткъеи итт совгIча берах дерригаш а 16 бер мара дацар столове Iоховшаш хиннараш. Тlаккха цу берашта а оттаяь, меню а е лерттIа кхача а бацар. Кхыметтел суп мерзача булочкашца юаш дагIар бераш.

Склада чу даьллар дувцарах саг тешаргвоаца сурт дар. Шоаш Iочукхувдаш продукташ хьанийяьча тайпара барчамаш дIа а ца къовлаш, дийлла латтар хьоар, макаронаш чуйола галеш. Цицхолгашеи дахкашеи бIехъяь уж продукташ бос малагIа ба ховш яцар. Чкъаьран консерваш чуйола банкаш хьа а йийлла, дулх, даьтта долчча цхьана латтар. Хьайийлла лаьттача консерваша берашта отравлени е тарлулга ховш а бацар столове болхлой. ХIаьта даьтта, дулх хьажденнадар, царех цхьаккха а кхача хьакийчбе йиш йоацаш яр. Столове болхлой шоаш а бар Iокадаш бетта цкъа мара берашта яа маькх яхьац, коартол яц, дIайха хий дагIац, яхаш.

Лакхехьа йийцача школашкарчул эргаш дар Малгобекерча № 18 йолча юкъерча школера хьал. Хьалха ала деза, столове меттел, спортзале я бераша кхача буа моттиг. Бакъда, группашка хила дезача 115 берех ахаш а дацар хIама дуаш даьгIараш-м.

Вокх школашка меню хиннаеце, а, укхаза из йолаш яр. Цу тIа яздаьдар берашта борщ, дулхах даь соус кхехкадаь фуаш, даьтта тIахьекха маькх, помидорах даь салат кийчдаьд, аьнна. Тlаккха берашта, хьалхашка лаьттар фу яр? Из дар томат теха цIийдаь, яша елла кабуц чутесса, кIеж яьккха хий.

Столове йоккхагIйолча повара Леймоевас дийцачогIа цу дийнахьа мара ишта гIулакх нийсденнадацар, берашта массаза а дика кхача а хиннабар. Вешта из хабар тхона цига духьашха хезадацар. Тхо дIа мел дахача а, «хIанз мара нийсденна хиладацар», цу тайпара хьал. Бакъда, школа хьехархоша-м шин дагара боацаш хьаьлар берашта маькха тIа даьтта хьекха шоашта бIарга ца дайналга.

ХIаьта подсобни помещенешка а холодильникашка а тIера дулх дIадаьккха тIехкаш мара хьагуча дулх дацар, ведара чу лаьттача генарий даьттана кIал ах ведар совгIа йижа гIоа яр, из Iочу а детта, хIама хьакхарза йиш йоацаш.

ХIаьта из столови продукташца Iалашъеш йолча «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-рча квитанцеш тIа-м школана тоъал дулх а даьтта а дIакхахьийтад, аьнна, латтар. Из мича ух, берашка дIа хана кхачац, аьнна хаттар дича, «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а начальника Б. Ахильгова с йоах: «Из правоохранительни органашка хатта деза, цар жоп лургда цунна». Боккъала нийса а хургда из царга хаьттача а цар гIулакх техкача а, цу гIулакха бехкевар цIенхаштта бехктокхаме эзача а.

Гаьна йоацаш улл № 20 йола юкъера школа а. Цига дика йоккха столови а я. бакъда тховнах ледар Iочу-м ух цига, кизга бIалгаш а деха латт. Кхыча столовел цIенагIа яр дIачуваьлча. Столове йоккхагIйолча повара Яндиева Заремас яхачогIа, бетта 180—200 килограмм дулх хьаязду берашта. Бакъда, холодильникаш чу яьдараш унах яйча санна, сийнъенна котамаш яр.

— Котамаш вай «Птицепромера» хьалкхухьийтараш я, кхы дикагIъяраш хьаяйтаре. уж а хьаэцаргьяр оаха, — йоах ОРСа болхлоша.— Бакълув уж. Амма, уж тайпа котамаш берашта лаьрхIа дIакхухьийташ йола «Птицепром» а нийса яц.

Белгалдаккха деза, тхо мел хьежача школашка медицински болхлочо кулг яздаьдац меню тIайола каькхат. Мичча тайпара хилча а, башха ца хеташ леладу берий кхачанцара гIулакх. Малгобекски общепите а «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а а болхлошта цигара хьалаш миштад а, уж фу деш ба а хац. Царга гIолла паччахьалкхен кисара алапеш хьайдеш-м ба цу столовешкеи буфеташкеи болх беш бараш. продукташ а цигара дIакхухь царна.

Берий учрежденешка бIайха кхача вIаштIехьбаккхара КПСС ЦК, цунца дувзаденна, вай республике — КПСС обкома бюрос соцамаш тIаэцаl лоархIаме дош из хилча, сел ледара хургдацар гIулакх школай, гороно кулгалхоша йоагIаш йола терко а йоакхо а йоре.

Паччахьалкхено берашта мел эшаш йола продукташ хьахец, царна гIулакх дара эшача болхлошка, оборудованега, помещенешка дукха средстваш дIаухийт.

Амма берашка кхача дезача боарамагIа дIакхачац дулх, даьтта, кхыйола продукташ, деш дола Iунал. Мича ух уж?

Цунга хьажача бакъахьа я Малгобекски района а республика а цу дешага хьажа декхарийла йола правоохранительни органаш. Из де дезаш латта дукха ха а я.

Х. АУШЕВА,
Т. ХАШАГУЛЬГОВА.

Х. НУРАДИЛОВА ЦIЕРАГIА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ГОСДРАМТЕАТРЕ

А. Боков.

23 декабре.

«БЕКЕ КЪОНГАШ».

Спектакль дIайолалу: 19 сахьат даьлча. Билеташ театра кассера эца йиш я. Касса 12 сахьат даьлча дениз 15 сахьат далалцеи 16 сахьат даьлча дениз 20 сахьат далалцеи болх бу.

Театра зал радиофицировани я.

Пьеса текста синхронно эрсий меттала таржам ду.

Шоаш ца кхетар хатта укх телефонех: 2-35-31, 2-55-73, 2-15-79.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

Шо 50 процент мах лохбаь йола радиоаппаратура эца йиш йолаш да. Царех я:

электропроигрывателаш — Электроника 012, Импульс 201;

электрофонаш — Россия 321;

тюнераш — Ласпи 003, Корвет 104.

Электропроигрывателий керда мах (чоалхане хиларга хьежжа) 50 сомагара 135 сомага кхаччалца хургба. Аппараташ музыка езарашта лаьрхIа я. Электропроигрывающи устройствос дика хьадувц моллагIча форма дискаш тIара яздаьр.

Россия 321 яхача электрофона керда мах (модификацега хьежжа) 80 сомагара 91 сомага кхаччалца.

Кхо скорость йолча электропроигрывающи устройства автостоп, микролифт я. Цун тембра къаьстта къаьста регулятораш а, хIара канале деш дола къамаьл цIенагIа, чIоагIагIа хьахозийташ йола регулятораш я.

Электрофона ши акустически система я.

Ласпи 003 яхача тюнера керда мах — 85 сом, Корвет 104 — 80 сом.

Тюнераш — уж радиовещательни станцеш дувцар НЧ кхы тIа йолча усилителий а акустически системай а новкъосталца юха хьатIадаккхара лаьрхIа устройстваш я.

Мах тIера баьккха электропроигрывателаш, электрофонаш, тюнераш «Орбита» яхача фирменни тика тIа я. Адрес: В. И. Ленина цIерагIа пр. 104. Транспортаца «Октябрьски майда» яхача остановке кхаччалца ваха веза.

Тика 10 сахьат даьлча дениз 19 сахьат далалца болх бу.

Перерыв: 14 сахьат даьлча дениз 15 сахьат далалца.

СалоIа ди — оршот.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Дербентски музыкальни училища халкъа инструментий оркестра концерт.
8.55 — «Профессия — созидатель». Документальни фильма премьера.
9.25 — США музеяй живописа шедевраш.
9.55 — «ХIана, сендухьа». Берашта лаьрхIа передача.
10.25 — Ф. Шуберт. № 5 йола симфони.
11.00 — «Дай - ноаной ди — шоатта». Кагирхой профессиональни ориентации къахьегама кхетамбаларн.
12.30 — Поэзен минуташ.
12.35 — «Днестровские эскизы». Телевизионни документальни фильма премьера.
12.50 — «Массанена а хIаранена а». «Законсервированный вал».
13.20 — Эрсий хореографически фольклора концерт.
14.00 — «Социализма мехкашка». Телевизионни журнал.
14.30, 18.40 — «Кердадараш».
14.40 — Берашта лаьрхIа телевизионни короткометражни художественни фильмаш: «Ральф, моаршал да хьога», «Чип». «Боцман».
15.50 — «Гушдар — теша халадар».
16.50 — «Кердадараш».
16.55 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Рапсодия цветов» (Пакистан).
17.20 — Мультфильмаш: «Казакаш футболах мишта ловзар», «Ни!» (Украина).
17.50 — «Шераш, ноахалаш, иллеш». Ашарий передача.
18.35 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «КхертIош тIа а гаьнаш хьахул». Художественни фильм. 1—2-гIа сереш. М. Горьке цIерагIа киностуди. «Норск — фильм» (Норвеги). Перерыв йолча хана (19.40) — Шахматех дунен чемпионат.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Шоаттден сайрина. «Илли ала вай, доттагIий».
23.35 — «Взгляд». Сайрийнара информационно - сакъердаме программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Гаьнара Малхбоале». Киножурнал.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iуйрийнара почта».
9.30 — Казахски ССР телевидене программа.
10.20 — «Дай лаьтта, хьамсара лаьтта». КПСС член, Социалистически Къахьегама Турпал, доярка йолча Л. Д. Брызгах телевизионни очерк.
10.50 — Дунен художественни культура. Рембрандт.
11.35 — «Гаргало». Субтитрашца художественни фильм.
13.10 — «Дег тIара... Ленин Грузе». Документальни фильма премьера.
14.00 — Мультфильмаш.
14.10 — «УнахцIено».
15.00 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
15.10 — «Говзанчаш». П. П. Черепнин — РСФСР заслуженни гIишлонхо.
15.20 — «Йийлла урок». Документальни фильм.
15.50 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
16.20 — «Небывальщина». Фильм - концерт.
17.00 — «Аха бийса ялалехьен яьлчен». Информационно-ашарий программа. (28 ноябре хиннар кердадаккхар).
18.40 — «ЙицлургIйоаца ашарий сайренаш». Г. Венявский. Чiондарган оркестран лаьрхIа концерт. Ре минор.
19.05 — «Сурмач». Телевизионни спектакла премьера. Автор — Н. Корнеев (Донецк).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Реклама.
20.20 — Татарски АССР иллеи хелхарен паччахьалкхен ансамбла концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Арена тIа — Лурих». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».

13 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика».
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. (Кипр).
15.15 — «Ералаш» яха берий сакъердаме журнал.
15.25 — ТелетIий Вильнюс — Женева. Литваи Женеваи кагирхой проблемех.
16.55 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Фаьлгана тара дола тамашийна истори». Г. Х. Андерсена фаьлгий мотивех. «Гадкий утенок».
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Шахматех дунен чемпионате.
19.05 — «Сказание про Игорев поход». Мультфильм (Украина).
19.30, 23.35 — «Кердадараш».
19.35 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Са папа идеалист ва». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Концертни студе Останкино СССР халкъа артистаца Э. Рязановца вIашагIкхетар.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта!».
8.20 — ДIалонх Тульски баянистий триос.
8.40 — «Эрсий къамаьл».
9.10 — Индера СССР фестиваль. «Якшагана». Халкъа театр.
9.40 — «Натюрмот дулхацен дулх доацаши».
10.00 — Дунен музыкальни культура ганзера. О. Тактакишвили. Чiондарга оркестрана лаьрхIа концерт. Гурийски иллеш.
11.00 — «Сайса цIог дола шайтIалг». Мультфильм.
11.15 — Узбекски студе телевидене программа.
12.30 — «Хьайбай дунен тIа».
13.30 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Рапсодия цветов». (Пакистан).
14.00 — «Под знаком Красного креста». Телевизионни художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
17.00 — Iилма - довзийтара фильм.
17.10 — Реклама.
17.15 — Бургацацара хоккей. СССР чемпионат. «Зоркий» — «Динамо» (Москва). 2-гIа тайм.
18.00 — Союзий Цlен Колонни залера концерт. (13 ноябре хинна концерт кердадаккхар).
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — «Калгаре хила ши бутт хьалха». Спортивни программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Сатийна застава». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

14 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Дика сахьат». Художественни фильм.
10.00 — Iилма-довзийтара фильм.
10.10, 17.00, 19.50 — «Кердадараш».
17.15 — «Массаза а малх хилба». Казахски ССР берий художественни коллективий концерт.
17.55 — «Спорти личности». В. Брумель.
18.35 — «Екаш я нерехтски муIалгаш».
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Сибазаца хинна хIамаш». Мультфильм (Украина).
19.20 — «ГIишлонхо». Радикальни реформай наькъашка. Передаче дакъа лоацаш ва КПСС ЦК гIишлон отдела заведующи А. Г. Мельников.
19.55 — «Вошилг, езалахь революци». Телевизионни спектакла премьера. Б. Лавренева «Мух» яхача повестах оттаяь.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Гаьнарчох а уллуварчох а»... Передаче дакъа лоацаш ва Октябра 50 шу цIи лелаеча Львовски производственни объединене расточник В. И. Ляховчук.
23.05 — «Музыка в замке Ногале». Ригера передача.
23.25 — Шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «БIехалца доттагIал леладу». Документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Вайна гонахьара дуне. 1-гIа класс. Еррига профессеш эшаш я.
8.55 — «Эрмитажа кизгаш», Iилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.30 — Итальянски мотт.
9.55 — «КIаьнкаш, скорость, дагалаттар». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Информатикаи вычислительни техникаи лардаш.
10.35, 11.35 — В. В. Маяковский. «Владимир Ильич Ленин» яха поэма. 10-гIа класс.
11.05 — Шахматни школа. «КIай ладья».
12.05 — «Сатийна застава». Художественни фильм.
14.00 — «Кердадараш».
14.05 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
16.05 — «Хина мах», «Пусть не седеют клевера». Iилма-довзийтара фильмаш.
17.10 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.15 — «Сона везалойя». Художественни фильм.
18.30 — «Iалам лорадар» (нохчий меттала).
19.00 — «Негатив». Критически журнал.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Моувсар Минцаев». Фильма-концерта премьера. Нохч-ГIалгIайн Къулбаседа-ХIирийчени телевиденей производстео.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Доазол дехьарча фильма экран. «Са Iовдалала истори».
23.15 — «Кердадараш».

РАДИО

12 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59—7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30—8.45 — Объявленеш.
10.15 — «Вахаро тIа ца эцар» (гIалгIай меттала).
10.35 — Концерт.
11.00 — Къонал.
11.30—12.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
12.40 — «Сатирически микрофон» (гIалгIай меттала).
13.00—13.15 — Кердача тайпара болх бе а уйла е а еза» (нохчий меттала).
15.15 — «Илли а юхе да». Юрта боахама къахьегамхошта хетаяь музыкальни программа.
16.15—17.00 — «Кавказа Iуйренаш» яха радиожурнал».
16.00 — Бригадни подряд болх беш я.
18.00—19.00 — «Музыкальни почта».

13 ДЕКАБРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
17.35 — 7.40 — Объявленеш.
8.25—9.00 — «Шоана дукха еза мелодеш».
11.20—12.00 — КIиранден музыкальни программа.
15.15—15.30 — Перестройка — хано дIадехар.
Отчет луш я партбюро (гIалгIай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30—17.30 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00—19.00 — Иллеца доттагIал долчарна хетадаь концерт.

14 ДЕКАБРЬ

6.40 — Юртбоахама техника — дикеи сихеи тоае (гIалгIай меттала).
6.55 — Передача программа.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — «Автоинспектора бюллетень».
8.25 — 9.00 — «Иверия» яхача ансамбла концерт.
9.15 — «Производстве хьалхалаттараш» (гIалгIай меттала).
9.30 — Музыка.
9.45 — 10.00 — «Халкъа тIахьожамхой болх беш ба».
15.15 — 15.45 — «Кагирхойн хан» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашка Нохч-ГIалгIай радио а телевидени а ансамбли цун солисташи.
16.25 — «Сецца, седкъий дIадовча хана» яхача М. Ахмадова романа тIара дакъа (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллей Грозней морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —1, +4. Грозне ±1, +3 градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоанен ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча хана лоа а вуш догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана —1, —6, дийнахьа 0, +5 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА
12 ДЕКАБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 8.00. Барзкъа хьадаккхеи теген Iомавеш йола курсаш. 8.30. Машинкаца хIамаш яга Iомавеш йола курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 9.00. Массовикий - затейникий кружок. 11.00. Теникий театр. 14.00. Халкъа творчества шоллагIча ЕрригсоюзнИ фестивала лауреатий тIехьара концерт. 15.00. «Боадон духьала» яха кинолектори. 16.00. Халкъа драматически театр. 18.00. Балетни студи. 19.00. «ВIашагIкхетар» яха видеодискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 10.00. «Нокхарий леладер» яха клуб. 11.00. Авиамодельни кружок. 13.00. Драматически кружок. 13.00. «Гражданин хилар» яха университет. «КхувшбоагIачун нравственни оамал чIоагIъялар». 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 18.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 12.00. Игротека. 13.00. «КIай ладья» яха клуб.

Химикий ДК. 17.00. «Са Даьхен иллеш» яхача халкъа духови оркестра концерт. 18.00. «Тха кIира» яха радиожурнал. «СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода социалистически яхье котбаьннарашта хетаду».

Просвещене болхлой цIа. 13.30. «Ца малар — вахара норма» яха лектори. «Корта бохабу маларехи наркотикехи пайда цийбеча наха деградаци яр». 14.00. Филателистий объединени. «Советски паччахьалкхен истори — маркашка» яха выставка.

«Красный молот» завода ДК. 10.00. Iарбий меттала къамаьл дувца Iомалуш да. 12.00. «Дица — къовсам лоаттабе» яха кинолектори. 13.00. Берий бальни халхарий кружок. 15.00. Бешамаш лелаечар клуб. 16.00. Английски мотт Iомабеш да. 18.30. Кагирхой салаIара сайре.

Пролетбата цIерагIа ДК. 13.00. Къонабарий цIей. 14.00. «Андерсена фаьлгий кара». 18.00. «Дикача вIашагIкхетарий клуб. Ткъаьиттара баьнараштa хетаяь салаIара сайре.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Фотодело» яха клуб. 15.00. «Легендарни Чапаевх школьникашта дувцара хетадаь литературни шоатта. 17.00. «Цамалар — вахара норма яха тематически кинохьокхар.

КIИРАНДИ
13 ДЕКАБРЬ

Филармоне зал. Берий халкъа филармони. 15.00. Республикански музыкальни училища дешархой концерт.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 8.00. Барзкъа хьадаккхеи теген Iомавеш йола курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 12.00. «Улыбка» яха халкъа ансамбль. 12.00. Бальни а диско, а халхарий школа. 13.00. Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халхара ансамбль. 19.00. Ткъаьиттара баьннараштa лаьрхIа салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 10.00. Авиамодельни кружок. 10.00. Халхарий кружок. 11.00. «Барзкъа хьадаккхеи теген Iомавеш йола кружок. 15.00. Гитаристий кружок. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «Ильич эггара хьалха СибарегIа вахьийтар» яха беседа. 18.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 12.00. Игротека. 13.00. «Малыш» яха клуб. «Тхо ловзаш а иллеш доахаш а да». Химикий ДК. 10.30. «Нийсархо» яха кIиранден клуб. «Са город, са Грозный» яха ловзар-никъбар». 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Просвещене болхлой цIа. 12.00. «Романтик» книжкаш дезарий клуб. «Книжкай мехка гIолла никъ бар». 19.00. Театр дезарий объединени. «Кулисашкара тамашийна дуне» яха театрализованни сайре.

«Красный молот» завода ДК. 9.00. Барзкъа хьадаккхеи теген Iомалуш да. 10.00. Берий бальни халхарий кружоко хьех. 13.00. «Кружевница» яха клуб. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 14.30. «Тхо ловзаш а иллеш доахаш а да» яха ловзара программа. 17.30. «Советски дезале, цхьан дезале» яха документальни фильмай кинофестиваль. 18.30. «Глобус» яха клуб. «Тхоца цхьана халха довла».

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «ЦIен-нана» яха любительски объединени. 11.00. Школьника кIиранден клуб «Росинка» яха кинотеатр. Игротека. 12.30. «Хьайбай дуне» яха загадкаш.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Орг» яха любительски объединени. 14.00. «Светлячок» яха берий кинотеатр. «Фаьлг болча хьоашалгIа». 15.00. «Ветеранаш» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; оехктовхама секретара — 2-84-68; отделий: партийна вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907. г. Грозный ул. Маяковского 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00519. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4233.